

บทที่ ๓

ประวัติความเป็นมาของพระธาตุสี่จະและประเพณีการบูชาพระธาตุสี่จະ

ในการประพาสปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์ วัดลาดปู่ทรงธรรม แต่เดิมถือกันว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เพราะมีปรากฏการณ์แปลกๆ และมีสิ่งมหัศจรรย์ให้เห็นอยู่เสมอ ประกอบกับสถานที่แห่งนี้ตั้งอยู่ท่ามกลางของหมู่บ้านต่างๆ ภายในเขตอำเภอท่าลี่ กับทั้งมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน “พระครูสันตตคณานุการและพระครู “สุธรรมฐิติญาณ” ซึ่งเป็นพระเถระผู้ใหญ่ในสมัยนั้น ได้จาริกมาพบสถานที่แห่งนี้เหมาะสมในการที่จะสร้างปูชนียสถานเพื่อให้เป็นศูนย์รวมน้ำใจของชาวไทยและชาวลาวในถิ่นนี้ และเป็นการส่งเสริมความสามัคคีธรรมระหว่างญาติพี่น้อง ให้เกิดความเคารพศรัทธาเลื่อมใส ดังนั้นจึงมีการสร้างองค์พระธาตุสี่จະขึ้น

๓.๑ ความสัมพันธ์ระหว่างพระธาตุพนมและพระธาตุสี่จະ

พระธาตุพนม มีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะที่เป็นพระบรมธาตุเจดีย์ที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นสัญลักษณ์แทนพระพุทธเจ้าและพระพุทธศาสนา เป็นพระสถูปเจดีย์ที่เก่าแก่ที่สุดในภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง และมีความสำคัญในแง่ภูมิปัญญาพุทธศิลป์ ได้มีวิวัฒนาการจากเนินดินเหนียวหลุมฝังศพ กลายมาเป็นเจดีย์ทรงระฆังที่เรียกกันในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีเจดีย์ทรงปราสาท เจดีย์ทรงยอดดอกบัวตูม เป็นต้น องค์ประกอบของพระสถูปเจดีย์นั้นแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ตอนล่างเรียกว่า ฐาน ตอนกลางเรียกว่า เรือนธาตุ และตอนบนเรียกว่า ยอด ดังนี้

ตอนล่างหรือฐาน คือส่วนที่รองรับองค์ประกอบอื่น มีรูปแบบและชื่อเรียกเฉพาะเพื่อระบุลักษณะ หน้าที่ และตำแหน่ง เช่น ฐานประทักษิณ ฐานบัวลูกฟัก และฐานบัวลูกแก้ว เป็นต้น

ตอนกลางหรือฐานเรือนธาตุ เพื่อประดิษฐานสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันควรแก่การเคารพบูชา เช่น พระบรมสารีริกธาตุหรือพระพุทธรูป เป็นส่วนกลางของเจดีย์ทรงระฆังที่มีรูปทรงคล้ายระฆังหรือลอมฟาง

ส่วนบนหรือยอด มีองค์ประกอบสำคัญ เช่น บัลลังก์ คือฐานทรงสี่เหลี่ยมตั้งอยู่บนทรงระฆัง ถัดขึ้นไปเป็นเสาเล็กๆ ตั้งเรียงรายบนบัลลังก์เรียกว่าเสาหอน สูงขึ้นไปมีลักษณะเป็นปล้องๆ ทรงกรวยเรียกว่า ปล้องไฉน ตรงกับชื่อปีไฉน ถัดขึ้นไปเป็นกรวยยอดขนาดเล็กของเจดีย์เรียกว่าปลียอด ส่วนยอดสุดของเจดีย์เป็นรูปกลมเป็นต่อมคล้ายหยดน้ำเรียกว่า ลูกแก้วหรือเม็ดน้ำค้าง^๑

^๑ สันติ เล็กสุขุม, เจดีย์ ความเป็นมาและศัพท์เรียกองค์ประกอบเจดีย์ในประเทศไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน. ๒๕๔๕), หน้า ๕-๖.

พระธาตุพนมเป็นพุทธสถาปัตยกรรมศิลป์ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น สวยงามแบบล้านช้าง โดยเฉพาะพระธาตุพนมมีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสจากฐานถึงยอด เมื่อนำรูปแบบสถาปัตยกรรมของพระธาตุพนมดังกล่าวไปเปรียบเทียบกับพระธาตุอื่นๆ ซึ่งพบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก็ได้พบแผนผังมีลักษณะเดียวกันกับพระธาตุพนม มีโครงสร้างหลักๆเหมือนกัน และแตกต่างกันด้วยรายละเอียดเล็กน้อย เช่น พระธาตุสัจจะได้อ้างอิงรูปแบบและรายละเอียดมาจากองค์พระธาตุพนม^๒

สถาปัตยกรรมที่องค์พระธาตุพนมทั้ง ๔ ด้านมีรายละเอียดตามลำดับดังนี้

ด้านตะวันออก ด้านบนแถบทางซ้ายของพระธาตุ จำหลักรูปกษัตริย์ประทับนั่ง พระหัตถ์ขวาทือพระขรรค์ มีกลดกั้นอยู่เหนือพระเศียร แวดล้อมด้วยลายกระหนก

ด้านตะวันตก ด้านบนแถบทางซ้ายของพระธาตุ จำหลักรูปกษัตริย์ประทับนั่งบนหลังช้าง พระหัตถ์ถือคันศรในท่าธรรมชาติ ด้านหลังมีบริวารถือกลดตามหลัง แวดล้อมด้วยลายกระหนก

ด้านเหนือ ด้านบนแถบทางซ้ายของพระธาตุ จำหลักรูปกษัตริย์ทรงช้าง แวดล้อมด้วยลายเครือเถา แบบลายผักกูด

ด้านใต้ ด้านบนแถบทางซ้ายของพระธาตุ จำหลักรูปกษัตริย์ทรงช้าง พระหัตถ์ขวาทือพระขรรค์ มีบริวารถือกลดตามหลัง แวดล้อมด้วยลายกระหนก^๓

ลักษณะการจำลององค์พระธาตุพนม มาเป็นรูปแบบการสร้างองค์พระธาตุสัจจะจะมีส่วนที่คล้ายกับพระธาตุพนม เช่นในด้านสถาปัตยกรรมองค์พระธาตุพนมมีเอกลักษณ์โดดเด่น สวยงามแบบล้านช้าง ประดับด้วยแผ่นอิฐสีแดง จำหลักลายวิจิตรงดงามทั้ง ๔ ด้าน เป็นรูปของกษัตริย์โบราณเกี่ยวพันด้วยรูปสัตว์ และกนกกลายก้านขดลายในผักกูดตรงกลาง ตัวระฆังเรียงรัดเป็นลักษณะขดแก้ว ๔ เหลี่ยม โดยเฉพาะมีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสจากฐานถึงยอด เมื่อนำรูปแบบสถาปัตยกรรมของพระธาตุพนมดังกล่าวไปเปรียบเทียบกับพระธาตุสัจจะ มีโครงสร้างหลักๆเหมือนกันกับองค์พระธาตุ และแตกต่างกันด้วยรายละเอียดเล็กน้อย เช่น องค์พระธาตุสัจจะสูงจากระดับพื้นดิน ๓๓ เมตร มีความหมายว่าในร่างกายของมนุษย์เราประกอบด้วยอาการ ๓๒ อย่างรวมกับใจอีกส่วนหนึ่งเป็น ๓๓ ส่วนองค์พระธาตุพนม มีความสูง ๕๗ เมตร ในปัจจุบัน

การพังทลายขององค์พระธาตุพนมสร้างความเศร้าโศก และสะท้อนใจกับพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างมาก มีความกังวลถึงเหตุร้ายต่างๆที่จะเกิดขึ้นตามมา ขวัญกำลังใจแตกกระจาย เรื่องนี้ทราบ

^๒ อุทัย ภัทรสุข, การศึกษาอิทธิพลของพระธาตุพนมที่มีต่อความเชื่อและพิธีกรรมของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง, วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต. (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๙๕.

^๓ สงวน รอดบุญ, พุทธศิลป์ลาว, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สายธาร, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔๓.

ถึงท่านพระครูสุธรรมฐิติญาณ เจ้าอาวาสวัดลาดปู่ทรงธรรม จึงได้มีดำริที่จะสร้างพระธาตุพนมจำลอง ขึ้นมาด้วยเหตุผล ๓ ประการ

๑. เป็นการแก้อาถรรพณ์โดยการต่อชะตาพระธาตุพนมที่หักโค่นลงให้เกิดเป็นพระธาตุ สัจจะลาดปู่ขึ้นแทน

๒. เพื่อจักได้บุญนิยัตถุอันล้ำค่าไว้เป็นมรดกแก่บุตรหลานสืบไปในอนาคต

๓. เพื่อเป็นการตั้งสัจจาธิฐานบารมีของผู้สร้าง อันจะนำผลให้การปฏิบัติธรรมคือการ ดำรงชีวิตให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องร่มเย็น

ในการสร้างองค์พระธาตุจำลองได้มีการเสี่ยงสัจจาธิฐานทั้งหมด ๓ ครั้งด้วยกัน ดังนี้
เสี่ยงสัจจาธิฐานครั้งที่ ๑ เพื่อพิสูจน์ว่าจะสามารถสร้างได้หรือไม่มี ๓ ประการคือ

๑). เพื่อเป็นพิสูจน์ว่าพระธาตุพนมที่หักโค่นลงนั้น จะเป็นอาถรรพณ์เกี่ยวกับความตายของ พระพุทธศาสนาในถิ่นนี้ หรือเป็นเพียงความอาพาธที่พร้อมจะลุกขึ้นมาใหม่ จึงได้นำต้นโพธิ์ที่ถูกตัด รากแก้วออกครึ่งหนึ่งเพื่อให้อาพาธแล้วนำไปปลูก หากภายใน ๓ เดือนต้นโพธิ์ยังคงเติบโตแตก กิ่งก้านสาขาขึ้นใหม่การต่อชะตาพระธาตุก็จะเจริญมั่นคงสืบไป

๒). เพื่อเป็นการพิสูจน์ว่ารูปพระธาตุสัจจะที่จะสร้างขึ้น จะเป็นคู่กับนามธาตุ เกิดขึ้นต่อ ดวงชะตาพระธาตุพนมได้ การเสี่ยงสัจจาธิฐานโดยการสร้างพระพุทธรูปด้วยปูนซิเมนต์หน้าตักกว้าง ๕ นิ้ว จำนวนทั้งสิ้น ๑๐๘ รูป ให้สำเร็จภายใน ๑ เดือน

๓). หากข้อ ๒ สำเร็จ ได้เสี่ยงสัจจาธิฐานเอาจุบจิบจ้ายจากศรัทธาบริสุทธิ์ของผู้สนับสนุน หลังวันออกพรรษาเป็นต้นไปจนถึงวันมาฆบูชาที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๘ มีทุนในการวางศิลาฤกษ์

การเสี่ยงสัจจาธิฐานในครั้งที่ ๑ สำเร็จด้วยดี ต้นโพธิ์สามารถเจริญเติบโต การสร้างพระ รูปทั้งหมด ๑๐๘ รูป ในวันพิธีเฉลิมพระชนพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๑๘ ได้ปัจจัยจากการบริจาคทั้งหมด ๕๐,๓๐๘ บาทด้วยเหตุของการตั้งสัจจาธิฐาน จึง เป็นสาเหตุในการตั้งชื่อองค์พระธาตุจำลองนี้ว่า “พระธาตุสัจจะ” และได้ประกาศเริ่มดำเนินการ ก่อสร้างในวันมาฆบูชาที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๙

เสี่ยงสัจจาธิฐานครั้งที่ ๒ เพื่อพิสูจน์การให้กำเนิดพระธาตุสัจจะได้มีการเสี่ยงให้ได้นาย ช่างคู่บารมีเข้ามาสู่สำนักและออกแบบแปลนพระธาตุให้ได้ตามประสงค์ และผลของการเสี่ยงทายก็ได้ นายช่างประเสริฐ ศรีโสดา นายช่างของหน่วยงานเร่งรัดพัฒนาชนบท(รพช.)จังหวัดเลย ได้เข้ามา ออกแบบแปลนรูปพระธาตุจำลองเป็นผลสำเร็จ

เสี่ยงสัจจาธิฐานครั้งที่ ๓ เพื่อพิสูจน์ถึงความสำเร็จของพระธาตุสัจจะ ได้มีการเสี่ยงสัจ จาธิฐาน ให้คำเสี่ยงนี้ได้ปรากฏขึ้นตามความเป็นจริงแก่ฐานะคำเสี่ยงนี้มีรายละเอียด ๑๐ ประการ และการก่อสร้างพระธาตุสัจจะก็สำเร็จด้วยดีจนสามารถจัดงานฉลองสมโภชจบจนถึงทุกวันนี้พระ

๒. เพื่อจัดสร้างปูชนียสถานอันล้ำค่าไว้เป็นมรดกแก่บุตรหลานสืบไปในอนาคต ให้ได้ใช้ประโยชน์จากพระธาตุสัจจะลาดปูนี้ โดยส่วนล่างสุดเป็นมณฑปครอบรอยพระพุทธรูปบาทจำลองไว้ให้ได้ ทำบุญมาฆบูชาประจำปี ส่วนต่อขึ้นไปเป็นหอพระไตรปิฎก ให้ได้ค้นคว้าหาแนวทางแห่งการปฏิบัติธรรมเพื่อการดำเนินชีวิตให้ถูกต้องและร่มเย็นสืบไป ส่วนยอดบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ พระอรหันตธาตุ และปลิวธาตุของพระธาตุพนมที่หักโค่นลงไว้ให้เป็นมิ่งขวัญเปรียบประดุจดวงใจของชาวพุทธทั้งหมดไว้ให้ได้สักการบูชาต่อไปชั่วกาลนาน

๓. เพื่อเป็นการตั้งสัจจาธิฐานบารมีของผู้สร้างเอง อันจะนำผลให้การปฏิบัติธรรม คือ การดำเนินชีวิตให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องร่มเย็น จนในที่สุดได้บรรลุอริยสัจธรรมในเวลาอันควร ตามรอยพระยุคลบาทแห่งพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์เจ้าทั้งหลาย ผู้ได้อธิฐานสร้างพระธาตุพนมไว้ให้เป็นแม่บท ถ้าหากว่ายังมีภพชาติใหม่อยู่ตราบใดก็ขออย่าได้หลงทางแห่งพุทธปฏิบัติ เป็นต้น

การเสี่ยงสัจจาธิฐานครั้งที่ ๑ พระธาตุสัจจะลาดปูที่ตั้งปณิธานไว้นี้ จักเกิดขึ้นได้หรือไม่ ทำการเสี่ยงสัจจาธิฐาน โดยอ้าองศาอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์แห่งคุณพระศรีรัตนตรัยและสยามเทวาธิราชได้เมตตาเป็นสิ่งบันดาลให้ความสงสัยทั้ง ๓ ประการต่อไปนี้จึงปรากฏขึ้นตามความเป็นจริง เพื่อการตัดสินใจต่อไปนี้^๕

๑. เพื่อพิสูจน์ว่าพระธาตุพนมที่หักโค่นลงไปในนั้น จะเป็นอาถรรพ์เกี่ยวกับความตายของพระพุทธรูปในถ้ำนี้ หรือเป็นเพียงความอาพาธซึ่งพร้อมจะลุกขึ้นเมื่อได้แก้อาถรรพ์คือการเสี่ยงสัจจาธิฐานต่อชะตาแล้ว เรื่องนี้ควรจะได้หาต้นโพธิ์ที่ถูกตัดรากแก้วออกครึ่งหนึ่งเพื่อให้อาพาธแล้วนำมาปลูกใหม่ กำหนดเวลาไว้ ๓ เดือนเต็ม ปรากฏว่าต้นโพธิ์รอดชีวิตต่อไปได้และมีใบเดิมขณะปลูกของแต่ละกิ่งในทุกกิ่งที่มีอยู่ เหลือไว้ใน การตรวจสอบอย่างน้อยกิ่งละ ๑ ใบแล้ว ก็ให้เข้าใจว่ารูปธาตุและนามธาตุซึ่งเปรียบประดุจเงาของพระพุทธรูปในยุคนั้นพุทธกาลนั้นยังส่งผลให้เกิดได้ในยุคปลายพุทธกาลนี้อีก ซึ่งยังไม่ตายหรือหมดไปเสียเลย หากทำการต่อชะตาแล้วคงจะเจริญขึ้นไป

๒. เพื่อพิสูจน์ รูปธาตุสัจจะที่จะสร้างขึ้น ให้เป็นคู่กับนามธาตุหรือบารมีธรรมของชาวไทย ในยุคปลายพุทธกาลนี้ จักเกิดขึ้นต่อดวงชะตาพระธาตุพนม และนามธาตุของพระอริยบุคคลสมัยพุทธกาลได้หรือไม่ เรื่องนี้ควรได้เสี่ยงสัจจาธิฐานสร้างพระพุทธรูปด้วยปูนซีเมนต์ หน้าตักกว้าง ๕ นิ้ว มีจำนวนทั้งสิ้น ๑๐๘ รูป ให้สำเร็จภายใน ๑ เดือนเต็ม ให้เรียบร้อย ด้วยความปลอดภัย ไม่มีอุปสรรคแล้ว พระพุทธรูปสมมติเป็นเสมือนองค์พระธาตุสัจจะ จำนวน ๑๐๘ หมายถึงบารมีธรรมของ

^๕ ประยูร พรหมสุทธิ, ประวัติการสร้างพระธาตุสัจจะ, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : ชวนพิมพ์, ๒๕๒๔), หน้า ๓.

ชาวไทย หรือพระพุทธศาสนาในยุคปลายพุทธกาล จักเกิดขึ้นต่อชะตาพระธาตุพนมได้ดังประสงค์ หากไม่สำเร็จตามกติกาก็ควรเลิกต่อการสร้างพระธาตุสัจจะ

๓. การเสี่ยงสัจจาธิฐานใน ๒ ข้อดังกล่าวข้างต้นได้สำเร็จสอดคล้องกันแล้ว ควรจะได้สอบทวนดูอีกครั้งหนึ่ง โดยเสี่ยงสัจจาธิฐานเอาปัจจัยจากศรัทธาบริสุทธิ์ของผู้สนับสนุน นับจากวันออกพรรษาแล้วเป็นต้นไป จนถึงวันมาฆบูชาที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙ อันเป็นวันตัดสินใจเด็ดขาด จักต้องใช้ทุนริเริ่มเพื่อวางศิลาฤกษ์ต่อไป

๓.๒.๒. ผลของการเสี่ยงสัจจาธิฐานครั้งที่ ๑ สำเร็จผ่านพ้นด้วยดีดังนี้

๑. เมื่อถึงวันแรม ๑๕ ค่ำของเดือน ๑๐ ตรงกับวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๑๘ ได้ต้นโพธิ์ต้นหนึ่ง มีกิ่ง ๔ กิ่ง ลำต้น ๑ รวมเป็น ๕ สาขาด้วยกัน โพธิ์ต้นนั้นรากแก้วยังงูพันลึกต่อไปไม่ได้เพราะเป็นดานหินจึงล้มนอนลง เพื่อให้เหมาะแก่ที่ขอนไปในแนวนอน เมื่อขุดขึ้นจากหลุมแล้วได้ตัดรากแก้วออกเสียงครั้งหนึ่ง เพื่อให้เป็นต้นโพธิ์อาพาธตามประสงค์ แล้วนำมาปลูกใหม่ ณ ที่ลานดินหน้าศาลาการเปรียญซึ่งก็เป็นพื้นดินที่มีดานหินอยู่ข้างล่างเช่นเดียวกับที่เดิม เมื่อปลูกแล้วก็ได้เสี่ยงสัจจาธิฐานตามกติกาดังกล่าวแล้วข้างต้น พร้อมกับทำเครื่องหมายเพื่อความทรงจำไว้ที่ใบเดิม ขณะปลูกของแต่ละกิ่งใน ๕ สาขานั้น เมื่อครบกำหนด ๓ เดือนเต็ม ในวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๑๙ ได้มาตรวจสอบดูต้นโพธิ์อธิฐาน ก็ปรากฏว่า

- ๑) มีลำต้นงอกงามดีมีใบเดิมเหลืออยู่ ๓ ใบ นอกนั้นเป็นใบเกิดใหม่
- ๒) กิ่งล่างสุดมีใบเดิมเหลืออยู่ ๑ ใบ นอกนั้นเป็นใบเกิดใหม่
- ๓) กิ่งที่ ๒ ต่อขึ้นมามีใบเดิมเหลืออยู่ ๒ ใบ นอกนั้นเป็นใบเกิดใหม่
- ๔) กิ่งที่ ๓ ต่อขึ้นมามีใบเดิมเหลืออยู่ ๕ ใบ นอกนั้นเป็นใบเกิดใหม่
- ๕) กิ่งที่ ๔ ต่อขึ้นมามีใบเดิมเหลืออยู่ ๗ ใบ นอกนั้นเป็นใบเกิดใหม่

เป็นผลให้ทราบว่ พระธาตุพนมที่เป็นเงาของพระพุทธศาสนาในยุคต้นพุทธกาลนี้ หักโค่นลงเพราะเหตุแห่งครบเกษียณอายุ และพร้อมที่จะเกิดขึ้นใหม่ในที่อื่นที่ผู้มีบุญปรากฏอยู่ อาจจะเป็นที่ไหนก็ได้ในปริมนทลนี้

๒. ในวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ ภายหลังจากการปลูกต้นโพธิ์อธิฐานแล้วเดือนครึ่ง ซึ่งปรากฏว่าต้นโพธิ์ขึ้นงอกงามดี มีใบเดิมปรากฏเหลืออยู่มากเป็นที่อุ่นใจ จึงเริ่มสร้างพระพุทธรูปเสี่ยงสัจจาธิฐานดูบารมีธรรมของชาวไทยทั่วประเทศว่า จักรรวมตัวกันสร้างเงาพระพุทธศาสนาในยุคปลายพุทธกาลสำเร็จหรือไม่ เพื่อให้สอดคล้องกับต้นต่อไป การสร้างแบบพิมพ์พระและหล่อพระพุทธรูปเพื่อแก้ไขความบกพร่อง ดำเนินมาถึงวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๑๘ เป็นเวลา ๑๑ วัน แล้วได้พิมพ์พระ ๙ พิมพ์ พระพุทธรูปหน้าตักกว้าง ๕ นิ้ว รวม ๘ องค์ ทำการหล่อพระพุทธรูป ณ ที่ศาลาประชาคม เพื่อร่วมพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวันเฉลิมพระชนมพรรษาเกิดขึ้น พิธีเบื้องต้นเริ่มดังนี้ คือ การเคารพพระสมათานศีล และถวายทานพร้อมกับถวาย

พรพระ ต่อจากนั้นการประกอบพิธีเทปูนซีเมนต์หล่อพระพุทธรูปทั้ง ๙ พิมพ์ ก็เริ่มขึ้นตามกำหนดการ โดยพระสงฆ์สวดชัยมงคลคาถาอยู่ตลอดเวลา เสร็จแล้ว“นายอำเภอ ไสว บุญพิทักษ์” ได้แสดงความจำนงว่า ต้องการพระพุทธรูปนับจากสร้างวันนี้ไปจนครบ ๔๘ องค์ เท่ากับจำนวนพระชันษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยจะขอออกค่าใช้จ่ายเองทั้งสิ้น และเมื่อได้พระพุทธรูปครบ ๔๘ รูปแล้ว ขอฝากไว้จนกว่าจะได้ทำพิธีสมมติตามแบบฉบับในวันมาฆบูชาข้างหน้า แล้วจึงจะขอไปแจกจ่ายแก่สถานที่ราชการต่างๆ และโรงเรียนที่ต้องการ พร้อมกับอุทิศส่วนกุศลอีกครั้งหนึ่งต่อจากพิธีหล่อพระพุทธรูปเฉลิมพระชนมพรรษาแล้ว ก็เป็นพิธีทางราชการตามปกติต่อไป วันรุ่งขึ้นจึงนำพิมพ์พระพุทธรูปกลับไปยังสำนัก และทำการหล่อต่อไปจนถึงวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๑๘ ก็ครบกำหนด ๑ เดือนเต็มพอดี ปรากฏว่าเหตุการณ์ต่างๆ เรียบร้อยราบรื่นทุกประการ ได้พระพุทธรูปที่ตกแต่งด้วยสีเป็นที่เรียบร้อยครบจำนวน ๑๐๘ รูป รวมทั้งที่ทางอำเภอได้ขอไว้ ๔๘ รูปด้วย นอกจากนี้ยังได้พระพุทธรูปพิเศษ โดยนำเอาปูนพาสเตอร์มาฝากให้หล่อพระพุทธรูปให้อีก ๑๐ รูป เพื่อสงวนไว้ให้เป็นของส่วนตัว นับว่าเป็นนิมิตให้ทราบถึงผลเลิศอันมิได้นึกฝันมาก่อนว่าพระธาตุสัจจะอันเป็นเงาบารมีธรรมของพระบาทสมเด็จพระมหาราชาเจ้าผู้เสมือนหนึ่งจอมขวัญของชาวไทย

๓. ในวันมาฆบูชาที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๙ (๑๓๓ ปีมะโรง) ได้พร้อมกันประกอบพิธีทำบุญมาฆบูชาประจำปี เมื่อผ่านศาสนพิธีเบื้องต้นรวมทั้งพิธีสมมติพระพุทธรูปสำเร็จแล้ว ก็ได้ประกาศส่งคืนพระพุทธรูปทั้ง ๔๘ รูปที่สร้างอุทิศส่วนกุศลเฉลิมฉลองพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้แก่คณะกรรมการอำเภอท่าลี่ต่อไป และคณะกรรมการสำนักสงฆ์แห่งนี้ได้สำรวจดูปัจจัยของผู้มีศรัทธาบริจาคเป็นทุนเริ่มสร้างพระธาตุสัจจะ และก็ปรากฏผลดังนี้

๑.) ได้เงินจากองค์กฐินสามัคคีสร้างพระธาตุสัจจะเมื่อครั้งออกพรรษาใหม่เป็นจำนวนทั้งสิ้น ๒๓,๙๖๗.๒๕ บาท (สองหมื่นหกพันสามร้อยสี่สิบบาทเจ็ดสิบบาทห้าสตางค์)

๒.) ได้เงินจากการทำบุญมาฆบูชาคราวนี้ รวมทั้งค่าข้าวเปลือกและข้าวสาร ซึ่งบริจาคมาเป็นกองพระเจดีย์สมทบทุนก่อสร้างพระธาตุสัจจะตามความประสงค์ด้วย เมื่อรวมทั้งสองครั้งแล้ว จึงเป็นทุนริเริ่มเพื่อการวางศิลาฤกษ์พระธาตุสัจจะลาดปู นับได้ว่าครบตามกติกาก่อนกำหนดไว้เป็นพยานประจักษ์ถึงความสำเร็จ ๓ ประการดังที่ต้องการแล้ว^๖

^๖ สัมภาษณ์ นายถิ่น แสงโสดา, ประธานกรรมการสร้างพระธาตุสัจจะ, ตำบลท่าลี่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๘.

๓.๒.๓. ประกาศสร้างพระธาตุสัจจะลาดปู พร้อมด้วยเหตุผลของการตั้งชื่อ

เมื่อการเสี่ยงสัจจาธิฐานปลูกต้นไม้โพธิ์และสร้างพระพุทธรูปสำเร็จตามประสงค์และได้ปัจจัยมาเป็นทุนริเริ่มวางศิลาฤกษ์ตามต้องการ จึงได้ตัดสินใจสร้างพระธาตุสัจจะลาดปู นับแต่วันมาฆบูชาที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๙ นี้เป็นต้นไป และต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีคุณพระศรีรัตนตรัยตลอดทั้งพระสยามเทวาธิราช เพื่อให้เป็นสักขีพยานว่า “จักตั้งใจด้วยดีมีความพากเพียรอำนวยการก่อสร้างพระธาตุสัจจะลาดปูให้สำเร็จภายใน ๕ ปีบริบูรณ์ โดยขอตั้งจิตตาธิฐานเสี่ยงเอาบารมีธรรมของชาวไทยทั้งประเทศเป็นเครื่องตัดสินว่า พลังศรัทธาในพระพุทธศาสนาอันชาวไทยมีอยู่นี้ จักทรงอำนาจโอบอุ้มพระพุทธศาสนาให้อยู่รอดปลอดภัยจากผู้คิดล้มล้าง ขอพลังศรัทธานั้นๆ จงหลั่งไหลออกมา รวมกันปั้นพระธาตุสัจจะลาดปูขึ้นแก้อาถรรพ์ คือการต่อชะตาพระธาตุพนมที่หักโค่นลงนั้นให้สำเร็จทุกประการด้วยสามัคคีธรรมเป็นอันดี และขอให้เหตุการณ์ก่อสร้างทุกขั้นตอนตลอดทั้งผลของการก่อสร้าง จงสอดคล้องต้องกันกับเหตุการณ์บ้านเมือง ซึ่งเป็นพฤติกรรมอันเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลได้ประสออยู่ทุกประการด้วย แต่ถ้าหากพระพุทธศาสนาจักมีอันสูญสิ้นไปจากถิ่นนี้คือประเทศไทยเฉกเช่นประเทศเพื่อนบ้าน ขออำนาจศักดิ์สิทธิ์อันกล่าวแล้ว จงบันดาลให้เกิดอุปสรรคในทุกวิถีทาง เพื่อขัดขวางการเสี่ยงสัจจาธิฐานอันจักมีต่อไปให้ล้มเหลวลงอย่าได้สำเร็จตามปรารถนาเลย”^๗

๓.๒.๔. เหตุผลของการตั้งชื่อ พระธาตุสัจจะลาดปู มีรายละเอียดดังนี้

๑). ด้วยเหตุผลที่ได้เสี่ยงสัจจาธิฐานคือ ทำให้ความจริงปรากฏขึ้นจากสมมุติสัจจะแล้ว ๓ ประการ คือปลูกต้นไม้โพธิ์อาพาธซึ่งสมมติเป็นพระธาตุพนมที่อาพาธให้มีชีวิตอยู่ต่อไปได้ตามกติกาจริง ๑ สร้างพระพุทธรูปจำนวน ๑๐๘ ซึ่งสมมติเป็นพระธาตุสัจจะให้สำเร็จตามกติกาได้จริง ๑ และเสี่ยงเอาปัจจัยมาเป็นทุนวางศิลาฤกษ์ได้ครบจำนวนจริง ๑ นั่นคือ พระเจดีย์องค์นี้สร้างขึ้นจากความจริงจึงชื่อว่า “พระธาตุสัจจะ”

๒). ด้วยเหตุผลที่พระธาตุพนมเป็นเงาของสังฆธรรมที่พระอรหันต์ได้บรรลุแล้ว เมื่อมีอันหักโค่นลงเป็นเหตุให้ปลูกตั้งขึ้นใหม่ จนมีการเสี่ยงสัจจาธิฐานต่อชะตาให้ลุกขึ้นได้อีก จึงควรได้ชื่อพระธาตุสัจจะตามเดิมโดยความหมาย แต่มาเกิดอยู่บนลาดปู จึงได้ชื่อว่าพระธาตุสัจจะลาดปู

องค์ประกอบของพระธาตุสัจจะลาดปู พร้อมด้วยสัดส่วนและความมุ่งหมาย ในวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๙ นี้ ได้ประกาศถึงองค์ประกอบของพระธาตุสัจจะไว้เป็น ๓ ประเภท เพื่อให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายในแต่ละประเภทดังนี้

^๗ พระครูอมรธรรมภาณี, ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอท่าลี่, วัดโพธิ์ชัย บ้านเมียง อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๘.

๑. ดอกบัวบานมีกลีบ ๓ ชั้น สูงประมาณ ๑ เมตร ตั้งอยู่รายรอบองค์พระธาตุสัจจะ เป็นกลีบบัวดอกเดียว อันมีความหมายเป็นพระธาตุสัจจะเกิดในดอกบัวบาน

๒. องค์พระธาตุสัจจะมีความสูง ๓๓ เมตร (อักษร ๓๓ ตัวมาจากอาการ ๓๒ กับใจ ๑) แบ่งเป็น ๔ ส่วน ตั้งอยู่ส่วนกลาง ๙ เมตร (มละ คือมลทิน ๙) สูง ๕ เมตร (มาร ๕) ส่วนที่ ๒ ต่อขึ้นมา เป็นหอพระไตรปิฎกรูปสี่เหลี่ยม (ธาตุ ๔) กว้างเต็มหลังคามณฑป สูงจรดเอวชั้น ๕ เมตร(ชั้น ๕) ส่วนที่ ๓ ต่อขึ้นมาเป็นกลางองค์พระธาตุสัจจะ มีสัญลักษณ์คล้ายคลึงกับพระธาตุพนมที่เป็นแม่บท สูงจากเอวชั้นจรดพระศอ ๑๔ เมตร (คุณพระสงฆ์ ๑๔) ต่อจากนั้นเป็นส่วนที่ ๔ คือพระเศียรและพระ เกศ สูง ๙ เมตร (หมายถึงโลกุตระธรรม ๙ ประการ)

๓. เสด็จฉัตรมี ๗ ชั้น ชั้นล่างสุดมีรัศมีของวงกลม ๓๗ เซนติเมตร (โพธิปักขิยธรรมฯ ๗ หมวด มี ๓๗ ประการ) ประดิษฐานไว้บนยอดสุดของพระธาตุสัจจะ สูงทั้งสิ้นประมาณ ๒.๕๖ เมตร (จมอยู่ในยอดพระธาตุ ๑ เมตร) หรือสุดแต่ข้างจะเห็นสมควรพอเหมาะพอดีความมุ่งหมายของ องค์ประกอบทั้ง ๓ ประเภทของพระธาตุสัจจะลาดปูนี้ ก็เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการ สร้าง คือเป็นส่วนรวมได้แก่ประเทศชาติ ๑ และเป็นที่ส่วนบุคคลได้แก่ตัวผู้สร้างเอง ๑ ดังนี้

๑.) ความมุ่งหมายที่เป็นส่วนรวมนั้น ได้เล็งสังจาธิฐานสร้างพระธาตุสัจจะเพื่อเป็นการ ต่อชะตาแก้อาณรรพที่พระธาตุพนมหักโค่นลงให้ลุกขึ้นอีก โดยมุ่งหวังตั้งจิตตาธิฐานสมมติดอกบัว บานมีกลีบ ๓ ชั้น ให้เป็นสถาบันชาติ อันประกอบด้วย ๑.ประชาชนพลเมือง ๒.ตำรวจ ๓ ทหาร บุคคล ๓ เหล่านี้รวมกันเป็นชาติ เมื่อสร้างได้สำเร็จจึงเป็นผลให้ชาติไทยปลอดภัย มีชัยชนะแก่ข้าศึก ศัตรูอันกำลังต่อสู้โดยเร็วพลัน พระธาตุสัจจะที่มี ๔ ส่วนนั้นสมมติเป็นสถาบันศาสนาอัน ประกอบด้วยพุทธบริษัท ๔ เหล่า เมื่อสร้างสำเร็จแล้วของจงเป็นผลให้ศีลธรรมกลับคืนมาสู่จิตใจ ประชาชนส่วนใหญ่ผู้จิตทรามนี้โดยเร็ว ส่วนเศวตฉัตรที่มี ๗ ชั้นนั้น สมมติเป็นสถาบันพระมหากษัตริย์ ผู้มีธรรมเป็นเครื่องอยู่ ได้แก่อริยทรัพย์ ๗ ประการ เมื่อสร้างสำเร็จของจงมีผลให้ทรงพระเจริญยิ่งยื นาน ปราศจากศัตรูหมู่ภัยพาลเบียดเบียนให้เป็นมิ่งขวัญแก่พสกนิกรตลอดไป

๒.) ความมุ่งหมายที่เป็นส่วนบุคคลนั้น ได้เล็งสังจาธิฐานสร้างพระธาตุสัจจะเพื่อการ ตั้งจิตตาธิฐาน ดอกบัวบานมีกลีบ ๓ ชั้น เป็นเสมือนหนึ่งดวงใจอันประกอบด้วย ๑, สุตมยปัญญา ๒.จินตามยปัญญา ๓. ภาวนามยปัญญา เมื่อสร้างสำเร็จของจงบังเกิดขึ้นพร้อมบริบูรณ์โดยเร็วพลัน เพื่อเป็นฐานรองรับให้พระอริยสัจญาณ ๔ บังเกิดขึ้นอันมีพระธาตุสัจจะเป็นองค์สมมติ ด้วยความ ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมอันเป็นองค์แห่งความตรัสรู้ ได้แก่ โพธิปักขิยธรรม ๗ หมวด มี ๓๗ ประการ ซึ่งกำหนดเอาเศวตฉัตร ๗ ชั้น เป็นองค์สมมติ

การเล็งสังจาธิฐานครั้งที่ ๒ เพื่อพิสูจนการให้กำเนิดพระธาตุสัจจะลาดปูเมื่อได้กำหนด หน้าที่ของบุคลากรการก่อสร้าง ในวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๙ จึงได้เล็งสังจาธิฐานให้การ วางศิลาฤกษ์พระธาตุสัจจะจงเกิดความสำเร็จ ในวันวิสาขบูชาที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ โดย

อ้างเอาบารมีธรรมของชาวไทยทั้งประเทศเป็นที่ตั้ง เพื่อเสี่ยงต่ออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและอำนาจคุณพระสยามเทวาธิราชเป็นสิ่งบันดาล การก่อสร้างพระธาตุสัจจะพร้อมด้วยองค์ประกอบทั้ง ๓ ประเภท คือ ชาตไทย พุทธศาสนา และพระมหากษัตริย์ จักเป็นเครื่องหมายแห่งการต่อชะตาพระธาตุพนมที่หักโค่นลงให้บังเกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเป็นนิมิตแห่งความเจริญของพระพุทธศาสนาในยุคปลายพุทธกาลนี้สืบไป ขอให้คำเสี่ยงสัจจาธิฐาน ๓ ประการต่อไปนี้จึงสัมฤทธิ์ผลไปด้วยดีทุกประการดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. ขอบงบันดาลให้นายช่างคูบารมีของพระธาตุสัจจะลาดปูงังเข้ามาสู่สำนักและออกแบบแปลนพระธาตุสัจจะลาดปูให้ตามความประสงค์ ทั้งนี้ขอให้เป็นไปด้วยไมตรีจิตคิดเอาแต่บุญกุศลเป็นสำคัญ อย่าได้เกิดความลำบากและออกค่าใช้จ่ายแต่ประการใดเลยเพราะเงินมีจำกัด

๒. ขอบงบันดาลให้นายช่างคูบารมีพระธาตุสัจจะลาดปูนี้จึงเข้ามาสู่สำนักและอาสาเป็นช่างก่อสร้าง เตรียมการวางศิลาฤกษ์ให้เรียบร้อยทันตามกำหนดเวลาที่กล่าวแล้ว ด้วยไมตรีจิตคิดเอาบุญกุศลเป็นสำคัญ อย่าได้เกิดความลำบากและออกค่าใช้จ่ายแต่ประการใดเลย ทั้งนี้เพื่อให้เห็นความอัศจรรย์สื่อถึงความเป็นสัจจะ

๓. การวางศิลาฤกษ์พระธาตุสัจจะลาดปูนี้ ขอกำหนดเอาวันวิสาขบูชาที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ ตรงกับพฤหัสบดี ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ปีมะโรง อัฐศก จุลศักราช ๑๓๓๘ เป็นสำคัญ ส่วนเวลาให้เป็นหน้าที่ของพราหมณาจารย์ จักกำหนดและขอให้ผู้ร่วมใจทุกฝ่ายจงมีความสามัคคีให้ความร่วมมือด้วยดี และอำนวยความสะดวกให้การวางศิลาฤกษ์เป็นไปตามประเพณีนิยมที่ถูกต้องราบรื่นให้พิธีกรรมทั้งฝ่ายพราหมณาจารย์และฝ่ายพุทธสำเร็จทุกประการ อย่าได้มีอุปสรรคขัดข้องและคลาดเคลื่อนกำหนดเป็นอันขาด^๕

ผลของการเสี่ยงสัจจาธิฐานครั้งที่ ๒ สำเร็จผ่านพ้นด้วยดีวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ คณะกรรมการก่อสร้างได้นิมนต์ท่านพระครูสันตคณานุการ เจ้าคณะอำเภอท่าลี่ พร้อมด้วยคณะสงฆ์มากำหนดสถานที่และจุดการก่อสร้างวางศิลาฤกษ์พระธาตุสัจจะลาดปู เพื่อเตรียมการปรับพื้นที่ไว้ให้พร้อมต่อไป ซึ่งก็เลือกได้ตรงยอดสูงที่สุดของลาดปูถัดจากที่ตั้งอาคารมณฑปเดิมที่ร้างไปนั้นนิดหน่อย (ทางทิศตะวันออก)

วันวิสาขบูชาที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ (๕๖^๕ ปีมะโรง) ซึ่งเป็นอุดมมงคลฤกษ์ตามกำหนดหมาย เมื่อทุกอย่างอยู่ในสภาพเรียบร้อย จึงได้จัดทำพิธีวางศิลาฤกษ์พระธาตุสัจจะขึ้นโดยเวลาเช้าตรู่ นายไสว บุญพิทักษ์ และคณะกรรมการ ได้ เชิญพราหมณาจารย์ทั้ง ๒ ท่าน คือ

^๕ สัมภาษณ์ นายธิน แสงโสดา, ประธานกรรมการสร้างพระธาตุสัจจะ, ตำบลท่าลี่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๘.

อาจารย์ประพันธ์ ดอกดวง และอาจารย์สุทัศน์ รูปคำ ผู้ได้เมตตาความช่วยเหลือประกอบพิธีฝ่ายพราหมณ์ตามประเพณี มิได้เห็นแก่อาภิสแต่อย่างใด ทั้งนี้เพื่อเห็นแก่การกุศลและเป็นการสนองความเป็นญาติสนิทอันพึงมีต่อนายอำเภอไสว บุญพิทักษ์ เป็นสำคัญ การประกอบพิธีทางฝ่ายพราหมณ์ได้ดำเนินไปครบถ้วนบริบูรณ์ จากเวลาเช้าตรู่จนถึงประมาณ ๐๙.๐๐ นาฬิกา ต่อจากนั้นก็เป็นที่ฝ่ายพุทธ ซึ่งได้นิมนต์ภิกษุสงฆ์ทั้งสองนิกายมีจำนวน ๒๐ รูป โดยท่านเจ้าคุณพระเทพวรลังการ เจ้าคณะจังหวัดเลย (ฝ่ายธรรมยุต) เป็นประธาน และได้เชิญข้าราชการทุกแผนกการทุกคน ตลอดจนพ่อค้าประชาชน เข้ามาสโมสรสนทนา การสมทานศีล ถวายทานสำเร็จลงแล้ว ก็เริ่มสวดพระปริตรมงคลและประพรมน้ำมนต์ ต่อจากนั้นองค์ประธานสงฆ์เจิมหินศิลาฤกษ์พร้อมด้วยวัตถุมงคลต่างๆ มีอิฐเงิน อิฐนาก และอิฐทองคำเป็นอาทิ แล้ว นายไสว บุญพิทักษ์ นายอำเภอทาลี รายงานความเป็นมาตลอดถึงการก่อสร้างและวัตถุประสงค์พอสมควรแล้ว นายเฉลียว จรัสศรี ผู้ว่าราชการจังหวัดเลย ก็กล่าวเปิดงานและสัมโมทนียกถา แล้ววางศิลาฤกษ์พระธาตุสัจจะตามประเพณี เวลา ๑๒.๕๙ นาฬิกา เหตุการณ์ต่างๆ ดำเนินไปโดยเรียบร้อย ตั้งโครงสร้างหลักไว้ได้ ๓ เสาเป็นสำคัญ^๔

วันต่อมาก็ได้ดำเนินการก่อสร้างด้วยเงินที่เหลืออยู่ และจากแรงศรัทธาที่มีเพิ่มเข้ามารวมตามลำดับ รวมทั้งแรงงานผู้ใจบุญเข้ามาช่วยเหลือเป็นจำนวนมากจากชาวบ้านโคกใหญ่ บ้านร่องไผ่ บ้านบวก่อ่าง บ้านยาง และบ้านอื่นๆ จึงขออนุโมทนาสาธุการไว้ ณ ที่นี้ด้วยเป็นอย่างยิ่ง จนถึงวันที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ การก่อสร้างจึงได้หยุดพักลง สิ้นเงินในช่วงต้นนี้รวม ๖๗,๐๘๕ บาท (หกหมื่นเจ็ดพันแปดสิบบาทถ้วน) ผลงานที่ได้มีดังนี้

๑. ได้เสामณฑปหล่อด้วยคอนกรีตเสริมเหล็กจำนวน ๙ ต้น
๒. ได้คานคอดินหล่อด้วยคอนกรีตเสริมเหล็กจำนวน ๑๖ คาน
๓. ได้คานเพดานหล่อด้วยคอนกรีตเสริมเหล็กจำนวน ๑๖ คาน
๔. เทเพดานไว้เป็นพื้นฐานห่อพระไตรปิฎกเรียบร้อยแล้ว

เมื่อการก่อสร้างในช่วงต้นนี้หยุดลง ช่างกระจำง ศรีโนนทัน ซึ่งเวลานี้ได้ลาสิกขาบทแล้ว กลับสู่อาชีพเดิมต่อไปตามปกติ นับว่าเป็นผู้มีความจงใจอุปสมบทเข้ามาอุทิศกายใจให้เป็นประโยชน์แก่การก่อสร้างอันเป็นมหากุศลครั้งนี้โดยแท้ จึงสมควรได้รับความยกย่องและอนุโมทนาสาธุการในกุศลเจตนาเป็นอย่างยิ่ง

การให้คำปรึกษาที่ได้รับความเห็นชอบจากเจ้าคณะจังหวัดเลย องค์อุปถัมภ์เมื่อการวางศิลาฤกษ์พระธาตุสัจจะสำเร็จด้วยดีแล้ว ประกอบกับการเตรียมงานเบื้องต้นไว้พอสมควร ก็หมดปัจจัยลงพอดี ในช่วงต่อไปนี้มีความสำคัญยิ่งเพราะมีปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยส่วนใหญ่ที่จะนำมาก่อสร้าง

^๔ สัมภาษณ์ นายถิ่น แสงโสดา, ประธานกรรมการสร้างพระธาตุสัจจะ, ตำบลทาลี อำเภอทาลี จังหวัดเลย, ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๘.

ให้เกิดความสำเร็จนี้ ๑ และวัตถุมงคลอันจักนำมาประกอบส่วนเข้าเป็นพระธาตุสัจจะให้สมบูรณ์ตามปณิธานนี้ ๑ ตลอดถึงช่างก่อสร้างลวดลายต่างๆ ผู้จักบันดาลให้การก่อสร้างสำเร็จนี้ ๑ ดังนั้นในวันที่ ๑๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ ท่านหลวงปู่เจ้าคุณพระเทพวรลังการ องค์อุปถัมภ์ ท่านได้เมตตากรุณาให้ความเห็นชอบพร้อมทั้งคำแนะนำไว้ดังนี้^{๑๐}

๑. ควรจะได้บันทึกคำเสี่ยงสัจจาธิฐานครั้งที่ ๓ อันเป็นปัญหาหนักใจที่กล่าวไว้ด้วยข้อความให้เป็นลายลักษณ์อักษร แล้วนำข้อความที่กล่าวเสนอต่อเถระผู้ใหญ่ ๓ ท่าน ที่เห็นว่าจะได้รับความเมตตาเป็นสักขีพยานให้ เมื่อได้รับความร่วมมือร่วมใจแล้ว จึงขอรูปเหมือนจากท่านไปสร้างเหรียญสัจจะด้วยโลหะ ๓ ชนิด (ตรีโลหะ) เพื่อให้เป็นสัญลักษณ์หรือเป็นเครื่องหมายแห่งการรับรู้คำเสี่ยงสัจจาธิฐานนั้นๆ โดยให้ด้านหนึ่งของเหรียญเป็นรูปพระธาตุสัจจะลาดปู ซึ่งเป็นเครื่องหมายสมมติแทนคำเสี่ยงสัจจาธิฐาน และอีกด้านหนึ่งเป็นรูปเหมือนของพระเถระผู้ใหญ่ทั้ง ๓ ที่กล่าวแล้ว ส่วนรูปแบบของเหรียญจะต้องการอย่างไรก็สุดแต่จะเห็นควร

๒. ครั้นออกพรรษาแล้วจะได้เงินมาจากศรัทธาของพุทธศาสนิกชนนำไปสร้างเหรียญสัจจะให้หมด ได้นำเหรียญสัจจะมาแล้วให้นำเครื่องสักการะตามสมควรอบแต่พระเถระผู้ใหญ่ทั้งสาม เพื่อตั้งจิตอธิฐาน และอ้อเอาบารมีธรรมที่ท่านได้บำเพ็ญมา ตลอดทั้งคุณพระศรีรัตนตรัย เป็นเครื่องตัดสินให้เป็นไปตามคำเสี่ยงสัจจาธิฐานได้กล่าวแล้วเป็นลายลักษณ์อักษรนั้นตามสมควรแก่ฐานะ พร้อมทั้งทำพุทธานุสสติ ๗ วัน เมื่อท่านรับทำให้ทั้ง ๓ รูปแล้ว จึงนำไปแจกเป็นที่ระลึกแก่ศรัทธาผู้สนับสนุนการก่อสร้างตามกติกา

๓. เห็นควรสร้างเหรียญสัจจะแต่เพียงครั้งเดียวนี้ไม่ซ้ำสอง จึงจะเป็นสัจจะที่เชื่อถือได้ โดยขอเอาเครื่องปั๊มเหรียญมาด้วย และนำขึ้นบรรจุไว้บนยอดพระสัจจะในเวลาอันควรเสีย เมื่อได้เหรียญสัจจะมาเท่าไรแล้วควรแยกไว้ ๑ ใน ๑๐ ส่วน เพื่อเสี่ยงสัจจาธิฐานแจกให้เปล่าแก่ผู้ที่มีหน้าที่ปกป้องคุ้มครองสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ต่อไป เป็นการพิสูจน์ว่าเขาเหล่านั้นจักคู่ควรกับพระธาตุสัจจะลาดปู โดยให้ถือเอานิมิตความสนใจและความเคารพนับถือตลอดถึงความสนับสนุนหรือไม่เป็นสำคัญหากไม่มีนิมิตอันควรแจกก็จะงดเว้นเสีย^{๑๑}

๔. ควรแจกเหรียญสัจจะให้เป็นอนุสรณ์แก่ผู้มีศรัทธาสนับสนุนให้วันมาฆบูชาข้างหน้านี้เป็นปฐมฤกษ์ไม่ให้นำไปแจกแห่งอื่นนอกจากสำนักสงฆ์วัดลาดปูทรงธรรมเพื่อป้องกันคำครหาว่าขายเหรียญสัจจะมาสร้างพระธาตุ เว้นแต่ศรัทธา ผู้ส่งปัจจัยมาสมทบแล้วและต้องการไว้เป็นที่ระลึก

^{๑๐} สัมภาษณ์ นายสุรชน เนรมิตพานิชย์, นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลท่าลี่ตำบลท่าลี่, อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดเลย, ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๘.

^{๑๑} พระครูอมรธรรมภาณี, ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอน้ำขุ่น, วัดโพธิ์ชัย บ้านเมียง อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดเลย, ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๘.

เรื่องนี้ถือความบริสุทธิ์ใจเป็นสำคัญเมื่อก่อนพระธาตุสัจจะนี้ไม่อำนวยให้เกิดความสำเร็จจะด้วยประการใดก็ตามให้เอาเหรียญสัจจะทั้งหมดถ่วงน้ำเสียหามนำแจกจ่ายต่อไปเด็ดขาด^{๑๒}

คำเสี่ยงสัจจาธิฐาน ครั้งที่ ๓ เพื่อพิสูจน์ถึงความสำเร็จของพระธาตุสัจจะ ในวันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ ได้ทำการเสี่ยงสัจกิริยาฐาน โดยอ้างเอาบาร์มีของพุทธบริษัทชาวไทยทั่วประเทศเป็นที่ตั้งคุณพระศรีรัตนตรัย ตลอดพระสยามเทวาธิราช ให้เป็นสักขีพยานและบันดาลให้คำเสี่ยงสัจจาธิฐานที่จะกล่าวต่อไปนี้จึงปรากฏขึ้นตามความเป็นจริงแก่ฐานะ คือถ้าหากว่าการก่อสร้างพระธาตุสัจจะลาดปูอันตั้งปณิธานไว้จักเป็นการแก้อาถรรพณ์และเป็นการต่อชะตาพระธาตุพนมที่หักโค่นลงไม่ได้จะด้วยเหตุใดก็ตามของงบบันดาลให้มีอุปสรรคขัดขวางให้การก่อสร้างล้มเหลวในทุกวิถีทางอย่าได้เกินเป็นองค์พระธาตุสัจจะลาดปูที่สมบูรณ์ตามต้องการ แต่ถ้าหากว่าการต่อชะตาพระธาตุพนมนี้เป็นไปถูกต้องตามปณิธานทุกประการแล้ว ขอสัจวาจาซึ่งกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษรทั้ง ๑๐ ข้อต่อไปนี้ จงสำเร็จผลทุกประการด้วยดี คำเสี่ยงสัจจาธิฐานมีดังนี้^{๑๓}

๑. เมื่อถึงคราวออกพรรษาปีนี้แล้ว ขอให้การสร้างเหรียญสัจจะตามปณิธานดังที่ได้ตกลงไว้กับ “ท่านเจ้าคุณพระเทพวรลงการ เจ้าคณะจังหวัดเลย” จงเกิดขึ้นได้โดยสะดวก เพื่อจะได้เป็นเครื่องหมายแห่งสักขีพยานอันกล่าวแล้ว และให้ท่านแจกเป็นอนุสรณ์แก่ผู้มีจิตศรัทธาสันนิสนุนการก่อสร้างพระธาตุลาดปู นับตั้งแต่วันมาฆบูชาที่ ๑-๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๐ ข้างหน้าเป็นต้นไป อย่าได้ขัดข้องและคลาดเคลื่อน

๒. ถ้าหากอำนาจแห่งสัจกิริยาอธิฐาน อันพระเถระผู้ใหญ่ทั้ง ๓ และได้กระทำแล้วต่อเหรียญสัจจะ จักมีผลให้เกิดเป็นอธิปาฏิหาริย์สมดังเจตนา เพื่อเป็นเครื่องบำรุงน้ำใจแก่ผู้กล้าหาญอันมีหน้าที่ปกป้องคุ้มครองชาติ-ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ของงบบันดาลให้เห็นนิมิตอันควรแจกเหรียญสัจจะแก่เขาผู้กล้าหาญเหล่านั้น ในเวลาอันควรก่อนหมดเขตกำหนดสร้างพระธาตุสัจจะนี้ แต่หากบารมีไม่เกี่ยวข้องกัน ก็จงดลบันดาลอย่าให้เห็นนิมิตนั้นๆ

๓. เนื่องจากพระธาตุสัจจะลาดปูทรงธรรมนี้มีเจตนาสร้างขึ้นโดยการเสี่ยงสัจจาธิฐานต่อชะตาพระธาตุพนมที่หักโค่นลง ดังนั้นเพื่อให้สมศักดิ์ศรีจึงขอเว้นจากการกระทำใดๆ เพื่อการได้มาซึ่งปัจจัยในการก่อสร้าง ด้วยเล่ห์กลทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยเด็ดขาด เพราะฉะนั้นถ้าหาว่าการก่อสร้างนี้แพร่สะพัดไปถึงที่ใด ของงบบันดาลให้ผู้มีบารมีธรรมอันเคยร่วมกันมาแต่บุเรกชาติ จงเกิดศรัทธาปสาทะ นำปัจจัยหลังไหลมาสมทบให้การก่อสร้างพระธาตุสัจจะลาดปูนี้อันมีองค์ประกอบทั้ง ๓

^{๑๒} เรื่องเดียวกัน หน้า ๔.

^{๑๓} พระครูอมรธรรมาภีรต, ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอท่าลี่, วัดโพธิ์ชัย บ้านเมียง อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๘.

ประการที่กล่าวไว้ในข้อ ๙ อันว่าด้วยองค์ประกอบและความมุ่งมั่น จงสำเร็จด้วยดี ตามปณิธานทุกประการในเวลาอันกำหนดไว้

๔. ช่างก่อสร้างและช่างแกะสลักลวดลายต่างๆ อันจักบันดาลให้การก่อสร้างเกิดความสำเร็จ เรียบร้อยจงดลบันดาลให้เข้ามาสู่สำนักตามความต้องการ ด้วยแรงสัจจะบารมีอันเคยร่วมกันมา และขอให้การก่อสร้างมีความสอดคล้องกับความเป็นจริงของฐานะบ้านเมืองจงทุกประการ

๕. เมื่อองค์ประกอบของพระธาตุสัจจะลาดปูทั้ง ๓ ประเภทได้สำเร็จลงแล้วขอให้การสร้างกำแพงแก้ว พร้อมด้วยซุ้มประตู และซุ้มหอรระซังทั้ง ๔ ตามมุกกำแพงตลอดบันไดนาคอันเป็นทางเข้าออกของปูชนียสถานแห่งนี้ เกิดขึ้นได้บริบูรณ์ ก่อนกำหนดเวลาที่ตั้งไว้ภายใน ๕ ปีอย่าได้บกพร่องเลย เพราะแต่ละส่วนก็มีความหมายเกี่ยวข้องกับสำคัญของชาติทั้งสิ้น

๖. ปฐวีธาตุพนมที่หักโค่นลง อันตั้งใจไว้ว่าจะนำมาเป็นเชือต่อชะตากำหนดพระธาตุสัจจะลาดปูนั้น ขอจงได้มาด้วยดี มีนิมิตบอกถึงความชื่นชมยินดีและอนุโมทนาสาธุการ อย่าได้มีความขัดข้องแต่อย่างใดเลย

๗. พระบรมสารีริกธาตุและพระอรหันตธาตุ ขอจงดลบันดาลให้ได้มาจากผู้มีบารมีสูงส่ง ประกอบด้วยศรัทธาอันบริสุทธิ์ อย่าให้ต้องลำบากแก่การแสวงหาแต่อย่างใดเลย

๘. รอยพระพุทธรูปจำลอง ผู้ประกอบด้วยศรัทธาที่บริสุทธิ์ ในเวลาอันควรอย่าได้ขัดข้องและลำบากแก่การแสวงหาแต่อย่างใด

๙. พระประธาน รูปแบบพระพุทธรูปชินราชจำลอง หน้าตักกว้าง ๓๘ นิ้ว พร้อมด้วยพระอัครสาวกซ้ายขวา ทำนึ่งคุกเข่าประนมมือขอจงดลบันดาลให้ได้มาจากคณะผู้มีบารมีธรรมอันสูง และเข้ามาสู่สำนักนี้ในเวลาอันควร เพื่อบรรจุไว้บนพระแท่นภายในมณฑป อย่าได้ขัดข้องและลำบากแก่การแสวงหาเลย

๑๐. พระไตรปิฎก ๒ ฉบับ คือฉบับภาษาไทยล้วน ๔๕ เล่ม และฉบับภาษาบาลีล้วน ๔๕ เล่ม พร้อมด้วยตู้พระไตรปิฎก และพระพุทธรูปอย่างน้อย ๑ องค์ พร้อมโต๊ะหมู่บูชาครบชุด เพื่อบรรจุไว้ในหอพระไตรปิฎกอันเป็นส่วนกลางของพระธาตุสัจจะลาดปู ขอจงดลบันดาลให้ได้มาจากผู้มีบารมีธรรมอันสูงด้วยศรัทธาอันเปี่ยมแล้ว อย่าได้ขัดข้องแต่ประการใดเลย^{๑๔}

ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมในการสร้างเหรียญสัจจะ คณะกรรมการก่อสร้าง ได้นำเอาคำเสี่ยงสัจจาธิฐานทั้ง ๑๐ ประการที่กล่าวไว้ข้างบนนี้ไปกราบเสนอต่อพระเถระผู้ใหญ่ที่หมายใจไว้ว่าจักได้รับความเมตตากรุณา ๓ ท่าน ประกอบด้วย หลวงปู่พระเทพวรลังการ เจ้าคณะจังหวัดเลย วัดศรีสุทธาวาส (เลยหลวง) ๑) หลวงปู่ชอบ ฐานสโม วัดบ้านโคกมน อำเภอวังสะพุง ๑) หลวงปู่

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖.

คำดี ปภาโส วัดถ้ำผาปู่ อำเภอเมืองเลย ๑) เป็นที่เคารพนับถือของชาวคณะเป็นอย่างดี เมื่อได้รับความเมตตา รับอุปถัมภ์และอนุเคราะห์มอบรูปให้มาสร้างเหรียญสัจจะอันเป็นเครื่องหมายแห่งสักขีพยานต่อคำเสี่ยงสัจจาธิฐาน

การสร้างเหรียญสัจจะเครื่องหมายแห่งการเสี่ยงสัจจาธิฐานครั้งที่ ๓ ในวันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ ได้รับปัจจัยจากองค์กรกฐินสามัคคีของชาวอำเภอท่งลี สมทบด้วยคณะชาวอำเภอเมืองเลยและชาวกรุงเทพมหานคร โดยมี นายดิน แสงโสภา พร้อมด้วยคณะกรรมการการก่อสร้างทุกคนเป็นเจ้าของกฐิน เมื่อรวบรวมปัจจัยทั้งสิ้นและหักค่าใช้จ่ายอื่นๆ แล้วเหลือเงินสุทธิ ๕๕,๐๙๔.๒๕ บาท ไปสร้างเหรียญสัจจะและได้เหรียญสัจจะเป็น ๒ รูปแบบ คือ รูป ๘ เหลี่ยมจำนวน ๒ หมื่น เหรียญรูปหัวใจ จำนวน ๕,๐๐๐ เหรียญ รวมทั้ง ๒ ชนิดเป็น ๒ หมื่น ๕ พันเหรียญ มีสัญลักษณ์เหมือนกัน คือ ด้านประทับรูปเหมือนหลวงปู่ทั้งสาม ผู้กรุณาเป็นองค์สักขีพยานแห่งสัจจาธิฐาน ๑๐ ประการ ส่วนด้านหลังของเหรียญประทับรูปพระธาตุสัจจะ เหรียญสัจจะทั้งหมดที่สร้างสำเร็จแล้วนั้นมาถึงสำนักสงฆ์วัดลาดปู่ทรงธรรมเมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ ในเวลาต่อมาได้นำเหรียญทั้งสิ้น พร้อมด้วยเครื่องสักการบูชา ผ้าไตรครบชุดไปถวายให้หลวงปู่พระเทพวรลังการเป็นองค์แรก เพื่อกระทำการสมมติและตั้งจิตตาธิฐานรับเป็นสักขีพยาน พร้อมด้วยกระทำพุทธานิเชกเป็นเวลา ๗ วัน ต่อจากนั้นก็นำมาถวายหลวงปู่ชอบ ฐานสโม และหลวงปู่คำดี ปภาโส ตามลำดับเพื่อกระทำพิธีอย่างเดียวกัน รูปละ ๗ วัน เป็นกำหนด จากนั้นหลวงปู่พระครูสุธรรมฐิติญาณก็ได้กระทำสัจจาธิฐานและเจริญพุทธคุณประทับอยู่ ๙ วัน เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๒๐

การแจกเหรียญสัจจะเป็นปฐมฤกษ์ได้พระอรหันตธาตุและปฐวีธาตุพนมในเวลาต่อมาครั้นถึงวันมาฆบูชาวันที่ ๑-๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๐ ตามกำหนด จึงเริ่มแจกเหรียญสัจจะตามกติกากันตกลงไว้กับคณะกรรมการก่อสร้าง ดังมติที่เป็นเอกฉันท์ ดังนี้

๑. ผู้บริจาคทรัพย์สร้างพระธาตุสัจจะครบองค์ธาตุทั้ง ๔ คือ น้ำ-ดิน-ไฟ-ลม ธาตุละ ๑๐ บาท รวมเป็นเงิน ๔๐ บาทแล้ว จึงควรได้รับแจกเหรียญสัจจะ ๑ เหรียญ ทั้งนี้หมายถึงเฉพาะผู้ต้องการเอาให้เป็นอนุสรณ์เท่านั้น

๒. ทรัพย์ที่บริจาคสร้างพระธาตุสัจจะนี้ มาจากกุศลเจตนา ที่จะร่วมสร้างพระธาตุสัจจะ ไม่ใช้การบูชาเหรียญไปเพื่อประโยชน์อื่น

๓. ไม่ให้เหรียญสัจจะนี้ไปแจกที่อื่น เว้นแต่ความจำเป็นของศรัทธาผู้บริจาคผู้มีความต้องการอย่างแท้จริง และมารับด้วยตนเองไม่ได้ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการได้ปัจจัยมาในทางมิชอบไม่ตรงตามความหมายของการเสี่ยงสัจจาธิฐานให้เกิดซึ่งพระธาตุสัจจะ การแจกเหรียญสัจจะในวันมาฆบูชาในคราวนี้ ๓ วัน ๓ คืน ได้ปัจจัยทั้งสิ้นรวมทั้งที่ศรัทธาไม่รับเหรียญสัจจะด้วย เป็นจำนวนเงิน

๓ เหมือนว่าบาท เห็นว่ายังไม่พอแก่การดำเนินการสร้างขึ้นไป ซึ่งเป็นวัดที่ ๒ จึงรอเวลาไว้จนกว่าจะเห็นสมควร^{๑๕}

อนึ่งในวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๐ อันเป็นวันแรกของมาฆบูชา พระอาจารย์ท่อน ญาณธโร เจ้าอาวาสวัดป่าอภัยวัน บ้านโพ ตำบลนาอ้อ อำเภอเมืองเลย ได้นำพระอรหันตธาตุมีจำนวน ๑๐ องค์ มอบถวายไว้เพื่อเตรียมการบรรจุในเศียรพระธาตุสัจจะในเวลาอันสมควรต่อไป นับว่าเป็นนิमितมหามงคลอันสูงยิ่ง ภายหลังจากที่ได้เฝ้ารักษาอยู่ด้วยความคารวะนี้ ได้มีชาวบ้าน ขอนแก่น อำเภอท่าลี่นี้มาขอชมและเห็นความเป็นอัศจรรย์ ๒ ครั้ง คือ ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๐ นับดูปรากฏว่ามี ๑๔ องค์ ทำให้แปลกใจมาก เพราะไม่มีผู้ใดนำมาเพิ่มจากที่อื่นเลย ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๐ เมื่อนับดูอีกก็ปรากฏว่ามีมากขึ้นเป็น ๑๘ องค์ ซึ่งเป็นที่น่าอัศจรรย์อย่างยิ่ง โดยในระหว่างนี้มีได้มีผู้หนึ่งผู้ใดมาแตะต้องเลย

ในวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๐ อันเป็นวันสุดท้ายของวันมาฆบูชา นายเกิด กาชร สุวรรณ กรรมการก่อสร้างพระธาตุสัจจะ ก็ได้พบกับพระเถระผู้ใหญ่ท่านหนึ่งซึ่งเป็นกรรมการก่อสร้าง และปฏิสังขรณ์พระธาตุพนมที่หกล้มลงในขณะที่ท่านมาเยี่ยมคารวะหลวงปู่คำดี ปภาโส ผู้เป็นอาจารย์เดิมของท่านเมื่อได้สนทนากันและได้ทราบ ชาวอำเภอท่าลี่เสี่ยงสัจจาธิฐานสร้างพระธาตุสัจจะลาดปู่ ต่อชะตาแก้อาถรรพ์พระธาตุพนมที่โค่นล้มลงอยู่ เมื่อทราบความละเอียดแล้ว และมีความยินดีอนุโมทนาสาธุการสั่งความมาว่า ถ้าต้องการปลฐิธาตุพนมมาไว้เป็นเชื้อต่อชะตากำเนิดพระธาตุสัจจะก็ให้รีบพากันไปอัญเชิญเอาเสียโดยเร็วไว เพราะถ้านานไปอาจจะไม่ทันเวลา ซึ่งจะถูกปิดเสียก่อนท่านยินดีจะช่วยเหลือจนกระทั่งให้ได้มาโดยสะดวก

ในวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๐ จึงไปยังวัดพระธาตุพนมวรวิหาร เพื่อขออัญเชิญเอาปลฐิธาตุพนม ตามประสงค์เมื่อไปถึงก็ทราบว่า พระเถระผู้ใหญ่องค์นั้นกลับกรุงเทพมหานคร ด้วยธุระด่วนคงพบแต่ พระเทพรัตนโมลี ผู้เป็นเจ้าอาวาส ซึ่งพระคุณเจ้าก็ทราบเจตนาอันเป็นคุณของพวกเราเป็นอย่างดี จึงเมตตาตามอบปลฐิธาตุพนมให้ตามต้องการ^{๑๖}

การสร้างผอบ และได้พระบรมสารีริกธาตุ พร้อมด้วยพระอรหันตธาตุเพิ่มอีกต่อมาในวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ ได้พิจารณาเห็นว่าควรจะได้สร้างผอบไว้รองรับ พระอรหันตธาตุให้สมศักดิ์ศรี แล้วจึงมอบหมายให้ นายถิ่น แสงโสดา ๑ นายวิเชียร แสงโสดา ๑ ไปติดต่อกับบริษัทสินิล จำกัด เลขที่ ๑๐๘ บ้านหม้อ กรุงเทพมหานคร ให้สร้างผอบโดยใช้โลหะ ๓ ชนิด หุ้มเจดีย์จำลองไม้จันทร์

^{๑๕} เรื่องเดียวกัน หน้า ๗.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายถิ่น แสงโสดา, ประธานกรรมการสร้างพระธาตุสัจจะ, ตำบลท่าลี่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๘.

หอม คือให้ส่วนล่างเป็นเนื้อเงินล้วน หุ้มฐานเจดีย์ มีรูปหลวงภายในสำหรับบรรจุเครื่องสักการะอันเป็น
 วัตถุมงคลส่วนกลางหุ้มด้วยทองคำซึ่งมีรูปหลวงเหมือนกัน สำหรับบรรจุพระบรมสารีริกธาตุและพระ
 อรหันตธาตุ ส่วนบนเป็นยอดพระเจดีย์หล่อด้วยทองคำล้วนเป็นแท่งตันปิดรูแทนยอดไม้จันทร์หอม
 ของเดิมซึ่งทำหน้าที่เหมือนฝาผอบ สร้างสำเร็จสิ้นและนำมาถึงสำนักเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ.
 ๒๕๒๐ จึงอาราธนาพระอรหันตธาตุทั้ง ๑๘ องค์บรรจุ แล้วอัญเชิญไปแสดงความบริสุทธิ์ต่อพระ
 อาจารย์ท่อน ญาณธโร และหลวงปู่พระเทพวรลังการ องค์อุปถัมภ์ในวันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ.
 ๒๕๒๐ จึงไปขออนุญาตอันเชิญกลับสำนักเดิม แต่ด้วยความเมตตาและกุศลเจตนาอันสูงส่ง ท่านเจ้า
 คุณพระเทพวรลังการได้มอบพระสารีริกธาตุให้ ๒ องค์ พร้อมด้วยพระอรหันตธาตุ อีก ๒๓ องค์ เข้า
 บรรจุรวมไว้กับของเดิมในผอบ จึงปรากฏมีพระสารีริกธาตุ ๔๑ องค์ขึ้น แล้วอันเชิญกลับสำนักสงฆ์วัด
 ลาตปุทฺธธรรมด้วยความปิติ สาธุการทั่วหน้ากัน นับว่าได้กล่อดวงใจพระธาตุสัจจะลาตปุทฺธธรรม
 โดยครบถ้วนบริบูรณ์^{๑๗}

การสร้างพระธาตุสัจจะลาตปุทฺธ ช่วงที่ ๒ และปลูกหุ่นขึ้นได้สำเร็จนับแต่เริ่มแจกเหรียญ
 สัจจะ เมื่อวันที่ ๑-๒-๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๐ เป็นต้นมา จนถึงวันที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๐
 เป็นเวลา ๕ เดือน ก็ปรากฏว่าได้ปัจจัยพอแก่การก่อสร้างในช่วงที่ ๒ นี้แล้ว จึงอธิษฐานจิตประกาศหา
 ช่างผู้จะมาดำเนินการต่อ ครั้นถึงวันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ นายกระจำจ ศรีโนนทัน ช่างคนเดิม
 ก็ได้เข้ามาทำการก่อสร้าง โดยคิดค่าจ้างเป็นเงินรายวันตามความต้องการ สิ้นเวลาไป ๕ เดือนการ
 ก่อสร้างโครงพระธาตุสัจจะด้วยคอนกรีตเสริมเหล็กตามแบบแปลนพร้อมด้วยการก่ออิฐตามช่อง
 ระหว่างคานก็เป็นผลสำเร็จ เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ นับว่าหุ่นพระธาตุสัจจะได้ปรากฏ
 ลุกขึ้นขึ้นเด่นอยู่ในท่ามกลางลาตปุทฺธแล้วอย่างภาคภูมิใจ จึงสั่งให้ฉาบปูนจากยอดสุดลงมาถึงพระศอ
 เพื่อเตรียมการเชื่อมปฐวีธาตุพนมเข้าไว้ในพระเศียรต่อไปในเวลาอันสมควร การก่ออิฐเชื่อมระหว่าง
 โครงพระธาตุสัจจะนี้ได้มีพระภิกษุสิน ขันติโก (สิน กาญจนสิทธิ์) และพระภิกษุสุริยะ จิตตมโร (สุริยะ
 วงศ์สิทธิศักดิ์) ได้ช่วยเหลือเป็นอย่างดีอยู่ตลอดเวลา^{๑๘}

อนึ่ง ในวันที่ ๒๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ ที่ผ่านมา ได้มีภิกษุสามัคคีของคณะบุดรหาลาน
 คุณแม่อาภา สรรพอาษา จังหวัดอุดรธานี สมทบด้วยญาติมิตร เป็นเจ้าของภิกษุ เมื่อรวบรวมปัจจัย
 สมทบทุนสร้างพระธาตุสัจจะ การมาทอดกฐินในคราวนี้ได้มีพระเถระผู้ใหญ่มาร่วมด้วยคือ เจ้าคณะ
 ภาค เจ้าคณะจังหวัดอุดรธานี และเจ้าคณะจังหวัดเลยฝ่ายมหานิกาย พร้อมด้วยบริวารเป็นจำนวน
 มาก ทำให้เกิดกำลังใจและมีปีติปราโมทย์อย่างยิ่งที่พระเถระผู้ใหญ่ได้ให้ความสนใจและเมตตา

^{๑๗} สัมภาษณ์ นายธิน แสงโสดา, ประธานกรรมการสร้างพระธาตุสัจจะ, ตำบลท่าลี่ อำเภอท่าลี่
 จังหวัดเลย, ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๘.

^{๑๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘.

สนับสนุน นอกจากนี้ยังกองผ้าป่าสามัคคีของชาวด่านซ้าย โดยการนำของนายอุดม จันทศรี นายอุบล แสงสุวรรณ นายสาตี ราชพรหมมา พร้อมด้วยพรรคพวกเป็นจำนวนมาก ได้นำปัจจัยเข้าสมทบการก่อสร้างพระธาตุสัจจะ และชาวบ้านเมียงนำผ้าป่าสามัคคี โดยการนำของพระครูอมรรธมาริทธิ์ (คำม่วย ทินนสุทธิ) และผู้ใหญ่บ้าน นำปัจจัยเข้าสมทบก่อสร้างในครั้งนี้ด้วย

การเชื่อมปฐวีธาตุพนมไว้ในเศียรธาตุสัจจะลาดปู เป็นการต่อชะตาด้วยกำหนดใหม่เห็นว่าการฉาบปูนจากยอดสุดลงมาถึงพระศอเรียบร้อยแล้ว จึงประกาศทำบุญถวายทาน แล้วอัญเชิญปฐวีธาตุพนมขึ้นบรรจุ เชื่อมไว้ในเศียรธาตุสัจจะ เพื่อให้เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายได้อนุโมทนาสาธุการ เป็นสักขีพยานสืบไป พระครูสันตตคณาการ เจ้าคณะอำเภอเป็นประธานฝ่ายสงฆ์ ร.อ.เคลื่อน สารีบุตร นายอำเภอท่าลี่ เป็นประธานฝ่ายฆราวาส เมื่อการสมทานศีลและสวดปริตรมงคลจบลงแล้ว จึงได้พากันถวายทานมีภัตตาหารและบริวาร เพื่ออุทิศกุศลตามธรรมเนียม ต่อจากนั้นก็ได้ประพรมน้ำมนต์และอัญเชิญปฐวีธาตุพนมขึ้นสู่พระเศียรธาตุสัจจะแล้วนำเข้าบรรจุไว้ข้างในเศียร พร้อมกับพระสงฆ์สวดชัยมงคลคาถาอยู่ตลอดเวลา การบรรจุเริ่มขึ้นเวลา ๑๒.๐๐ นาฬิกา ของวันที่ ๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๑ เป็นที่เรียบร้อยทุกประการ ช่วงต่อไปเป็นงานเกี่ยวกับการสร้างลวดลาย จึงเห็นว่าหมดหน้าที่ของช่างกระจำจ ศรีโนนทัน แล้ว ได้ประกาศหาช่างแกะสลักสืบไป^{๑๙}

ในวันที่ ๒๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๑ นายเหล็ง ธัญญะอุดม อยู่บ้านติดต่อบ้านนาอาน อำเภอเมืองเลย ได้อาสาเข้ามาเป็นช่างแกะสลักให้ เมื่อได้ซักซ้อมความเข้าใจและออกแบบลวดลายที่ต้องการให้ดูเป็นที่พอใจแล้วจึงได้สั่งให้ติดกระจุกมุกจากยอดสุดลงมา พร้อมทั้งแกะสลักลวดลายต่อจนจรดพระศอซึ่งมีความยาวทั้งสิ้น ๙ เมตร รวมทั้งการลงรักปิดทองตกแต่งจนเรียบร้อยโดยค่าจ้างเหมา เพื่อเตรียมการสำหรับการบรรจุเศวตฉัตรขึ้นประดิษฐานไว้บนยอดพระธาตุสัจจะต่อไป งานส่วนนี้สำเร็จลงเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๑^{๒๐}

การได้รอยพระพุทธรูปบาทจำลอง และอัญเชิญเศวตฉัตรขึ้นประดิษฐานยอดพระธาตุสัจจะ ในวันที่ ๒๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๑ ได้มีนายสไหว สุภาแสน ผู้ใหญ่บ้านนาแหม ตำบลกกตู อำเภอเมืองเลย พร้อมด้วยนายบุญมา สุภาแสน ผู้เป็นบิดาและญาติมิตรประมาณ ๓๐ คน นำรอยพระพุทธรูปบาทจำลองสร้างด้วยหินมาถวาย ๑ รอย เพื่อเตรียมการบรรจุไว้ในมณฑปอันเป็นส่วนล่าสุดของพระธาตุสัจจะในเวลาอันควร นับว่าคำเสี่ยงสัจจาธิษฐานได้สำเร็จลงอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งนำความปิติยินดีมาสู่ชาวคณะก่อสร้างเป็นอย่างยิ่ง

^{๑๙} พระครูอมรรธมาริทธิ์, ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอท่าลี่, วัดโพธิ์ชัย บ้านเมียง อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๘.

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายถิ่น แสงโสดา, ประธานกรรมการสร้างพระธาตุสัจจะ, ตำบลท่าลี่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๘.

ในวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๑ ได้ตกลงให้นายเหล็ง ัญญะอุดม ช่างแกะสลักได้สร้างเศวตฉัตร ๗ ชั้น โดยวงกลมฉัตรชั้นล่างสุดมีรัศมี ๓๗ เซนติเมตร สูง ๒ เมตร ๕๖ เซนติเมตร (รวมทั้งด้านซึ่งจะจมลงในยอดพระธาตุด้วย ๑ เมตร) เมื่อลงรักปิดทองสำเร็จเรียบร้อยแล้ว ปรากฏว่า ครั้นถึงวันฉัตรมงคลที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๑ ซึ่งเป็นวันอุดมมงคลกษัตริย์ ได้เชิญข้าราชการใหญ่่น้อย พร้อมด้วยพ่อค้าประชาชนเข้ามาทำบุญร่วมกัน โดยมีนายชาญ พันธุมรัตน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดเลยเป็นประธานฝ่ายฆราวาส และได้นิมนต์พระสงฆ์ ๙ รูป มีพระครูสันตคณานุการ เจ้าคณะอำเภอท่าลี่เป็นประธานสงฆ์ เมื่อความพร้อมเพรียงเกิดขึ้นแล้ว การสมโภชเศวตฉัตรและถวายทานก็เริ่มขึ้นและสำเร็จลงในเบื้องต้น การเจริญพระพุทธมนต์และประพรมน้ำมนต์ตลอดถึงการเจิมเศวตฉัตรได้สำเร็จลงในเวลา ๑๒.๐๐ น. ต่อจากนั้นนายอำเภอท่าลี่ ร.อ.เคลื่อน สาริบุตร ก็เรียนเชิญผู้ว่าราชการจังหวัดเลยนำญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลายอัญเชิญเศวตฉัตรขึ้นสู่ยอดพระธาตุสัจจะ พระสงฆ์สวดชัยมงคลคาถาเมื่อประดิษฐานก็เป็นอันเสร็จพิธีเศวตฉัตรไว้บนยอดพระธาตุสัจจะเรียบร้อยแล้ว พระสงฆ์ทั้งปวงอนุโมทนา กรวดน้ำอุทิศกุศล^{๒๑}

การอาราธนาพระบรมสารีริกธาตุและพระอรหันตธาตุขึ้นบรรจุเศียรพระธาตุสัจจะในวันวิสาขบูชา วันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๑ (๑๓^{๑๕} ๖ ปีมะเมีย^{๒๒} สัมฤทธิ์ศก) อันเป็นมหามงคลกษัตริย์ จึงพร้อมด้วยคณะกรรมการและพ่อค้าประชาชนทำบุญถวายทานและฟังพระธรรมเทศนาจากท่านเจ้าคุณพระเทพวรลังการ เจ้าคณะจังหวัดเลย องค์ประธานสงฆ์ในงานนี้ และอาราธนาพอบเจียรย์จำลองพระบรมสารีริกธาตุและพระอรหันตธาตุขึ้นบรรจุในเศียรพระธาตุสัจจะต่อไป ในการนี้ได้นิมนต์พระภิกษุสงฆ์ทั้งสองนิกายมาร่วมกันนิกาย ๙ รูป โดยมีท่านเจ้าคุณพระเทพวรลังการ เป็นประธานสงฆ์ ฝ่ายข้าราชการและพ่อค้าประชาชน มีนายสุจินต์ เพชรดี ปลัดจังหวัดเลย เป็นประธาน ในช่วงเช้าถึงเที่ยงเป็นพิธีบุญวิสาขบูชาตามประเพณี สำเร็จลงแล้ว ในตอนบ่ายก็เริ่มสวดสมโภชเศวตฉัตรและสวดพระปริตรมงคล เมื่อประพรมน้ำมนต์เพื่อความสวัสดิ์มีชัยแล้วจึงแห่พระบรมสารีริกธาตุและพระอรหันตธาตุจากศาลาการเปรียญไปสู่องค์พระธาตุสัจจะเมื่อทุกอย่างเรียบร้อย นายสุจินต์ เพชรดี ประธานฝ่ายฆราวาส ก็ให้สัญญาณ อาราธนาพระบรมสารีริกธาตุพร้อมด้วยพระอรหันตธาตุขึ้นสู่ยอดพระธาตุสัจจะ พระสงฆ์ก็สวดชัยมงคลคาถาขึ้นพร้อมกันตลอดเวลาที่วัดอุโมงค์ต่าง ๆ ขึ้นสู่ยอดพระธาตุนี้ เป็นเวลา ๑๔.๐๐ น. เหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นนี้มีความสำคัญระหว่างสงฆ์ต่อสงฆ์ และระหว่างฆราวาสต่อฆราวาส นับว่าในเกณฑ์ปานกลาง การปิดช่องประตูเศียรพระธาตุสัจจะเรียบร้อยแล้ว ลงเวลา ๑๖.๐๐ น. นับว่าการบรรจุดวงใจพระธาตุสัจจะสำเร็จผ่านพ้นแล้วด้วยดี เป็นที่พอใจ

^{๒๑} สัมภาษณ์ นายสุรชน เนรมิตพานิชย์, นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลท่าลี่ ตำบลท่าลี่, อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๘.

^{๒๒} วันอาทิตย์ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ปีมะเมีย.

ในวันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๑ ได้ตกลงให้ช่างเหล็ก ัญญะอุดม สร้างลวดลายองค์พระธาตุสัจจะตามแบบฉบับของพระธาตุพนมอันเป็นแม่บทต่อลงมาจากพระศอถึง เอวชั้นของพระธาตุ โดยไว้สัญลักษณ์ให้เหมือนหรือคล้ายคลึงกันที่สุด การแกะสลักและลงรักปิดทองลายดอกบัวตูมในช่วงนี้สำเร็จลงตามความต้องการทุกประการ^{๒๓}

การนำเหรียญสัจจะไปมอบให้ผู้บังคับบัญชาการหน่วย ผสมพลเรือน ตำรวจ ทหาร(พ.ต.ท. ๑๗๑๘) ในวันที่ ๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๑ ได้นำเหรียญสัจจะไปมอบให้ผู้บังคับบัญชาการหน่วยผสมพลเรือน ตำรวจ โดยได้ถือนิมิตหมายมาตั้งแต่วันที่ ๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๑ เพราะทหารหน่วยเฉพาะกิจอันเป็นราชการสาขาหนึ่งของ พ.ต.ท.๑๗๑๘ ที่มาประจำการอยู่บ้านปากห้วย อำเภอน้ำขุ่น ได้นำต้นปัจจัยมาทอดถวายสมทบทุนก่อสร้างพระธาตุสัจจะ หน่วยปกป้องคุ้มครองประเทศชาติ-ศาสนา-และพระมหากษัตริย์ได้รับรู้การกระทำคือการก่อสร้างพระธาตุสัจจะ ได้ร่วมน้ำใจคือศรัทธาเข้าในพระธาตุสัจจะแล้ว จึงควรได้รับแจกเหรียญสัจจะตามปณิธาน อันชาวคณะผู้ดำเนินการได้เสี่ยงสัจจาธิฐานเอาไว้ ดังนั้นได้นำเหรียญสัจจะมีจำนวน ๒,๕๒๑ เหรียญ ไปมอบให้ทางราชการหน่วย พ.ต.ท. ๑๗๑๘ อันเป็นต้นสังกัด โดยมีพลตรีอาทิตย์ กำลังเอก ผู้บัญชาการเป็นผู้รับมอบ ในการนี้ได้นิมนต์ท่านเจ้าคุณพระเทพวรลังการ องค์อุปถัมภ์ ไปเป็นประธานพร้อมด้วยพระภิกษุสงฆ์รวม ๕ รูป เพื่อเป็นสักขีพยานและเพื่อความเป็นสิริมงคลด้วย

ในวันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๑ ได้มีภิกษุสามัคคีของชาวบ้านเมียง ตำบลหนองผือ อำเภอน้ำขุ่น โดยมีนายสุภี นางคำมี วรรณศรี เป็นเจ้าของผ้ากฐิน สมทบด้วยชาวตลาดบ้านท่าลี่ ชาวอำเภอมืองเลย และชาวกรุงเทพมหานคร เพื่อแสดงเจตจำนงให้นำปัจจัยสร้างพระธาตุสัจจะลาดปูเมื่อรวบรวมปัจจัยแล้วปรากฏดังนี้ จากชาวบ้านเมียงอำเภอน้ำขุ่น ชาวตลาดท่าลี่และชาวกรุงเทพมหานคร รายชื่อผู้อุปถัมภ์ขึ้นแนวนหน้าจักปรากฏในท้ายประวัติต่อไป^{๒๔}

วันที่ ๒๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๑ นายสุจิต ภาณุสุวรรณ ผู้จัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ได้เมตตาให้หม้อแปลงไฟฟ้าถวายสำนักสงฆ์วัดลาดปูทรงธรรม เพื่อเป็นอนุสรณ์ในฐานะที่ตัวเองเป็นบุตรหลานของชาวท่าลี่ด้วยผู้หนึ่ง คณะกรรมการวัดได้รับไว้แล้วด้วยความขอบคุณยิ่งจะได้พิจารณาติดตั้งต่อไปในโอกาสต่อไปในเวลาอันควร^{๒๕}

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายถิ่น แสงโสภา, ประธานกรรมการสร้างพระธาตุสัจจะ, ตำบลท่าลี่ อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดเลย, ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๘.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายสุรชน เนรมิตพานิชย์, นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลท่าลี่ตำบลท่าลี่, อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดเลย, ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๘.

^{๒๕} สัมภาษณ์ นายถิ่น แสงโสภา, ประธานกรรมการสร้างพระธาตุสัจจะ, ตำบลท่าลี่ อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดเลย, ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๘.

วันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๑ ได้สำรวจเห็นปัจจัยสร้างพระธาตุสัจจะมิขึ้นพอแก่การดำเนินการต่อทำการสร้างลงตลอดมาจากเอวชั้นจนถึงล่างสุด อันเป็นต้วมณฑป โดยค่าจ้างเหมาสำเร็จลง เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๒ ต่อจากนี้ได้อธิษฐานหาช่างใหม่เพื่อสร้างดอกบัวบานมีกลีบ ๓ ชั้น รายรอบองค์พระธาตุสัจจะต่อไป

ในวันที่ ๒๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๒ มีชาวอำเภอด่านซ้ายนำผ้าป่ามาทอดถวาย นำโดยนายอุดม จันทศรี นายวิศาล สิทธิศักดิ์ นายอุบล แสงสุวรรณ พร้อมด้วยพรรคพวก เพื่อสมทบทุนสร้างพระธาตุสัจจะลาดปู ได้รวบรวมรายชื่อบุคคลชั้นนำไว้ในท้ายประวัติต่อไป

วันที่ ๑๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๒ มีกองผ้าป่าบุตรหลานนายติต วงศ์โสภา ชาวอำเภอด่านซ้าย นำมาทอดถวาย เพื่อสมทบทุนสร้างพระธาตุสัจจะจะเป็นการต่อชะตาชีวิต จักได้รวบรวมชื่อไว้เป็นกรรมการอุปถัมภ์ตามประสงค์ต่อไป

การสร้างดอกบัวบานมีกลีบ ๓ ชั้นรอบองค์พระธาตุสัจจะ นายคำคิด จันทรราศี อยู่บ้านก้างปลา อำเภอมืองเลย ได้เข้ามาติดต่อรับอาสาสร้างกลีบดอกบัวบานรอบองค์พระธาตุสัจจะตามต้องการ และให้ออกแบบแปลนดู จึงสั่งให้ลงมือสร้างดอกบัวบานมีกลีบ ๓ ชั้นรอบองค์พระธาตุสัจจะ พร้อมทั้งเทพื้นระหว่างองค์พระธาตุกับดอกบัวต่อไป

วันที่ ๒๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๒ พ.อ. สุบิน เป็นสุข รองผู้ว่าราชการจังหวัดเลยฝ่ายทหาร พร้อมด้วยคุณนาย ได้บริจาคปูนซีเมนต์ขาวให้ ๖ ถุง เพื่อใช้ก่อสร้างพื้นมณฑปประกอบหินขัดมันที่ขาดแคลนลง จึงขออนุมัติในกุศลเจตนาครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง เมื่อเห็นว่างานในช่วงต้นสำเร็จลง และมีเงินเหลืออยู่ จึงสั่งให้นายช่างคำคิด จันทรราศี ทำการก่อสร้างแท่นพระพุทธรูปองค์ประธานภายในมณฑป แล้วนารอยพระพุทธรูปจำลองเข้ามาบรรจุไว้งานสำเร็จลงเมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๒^{๒๖}

วันที่ ๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้มีกองผ้าป่าสามัคคีของคณะข้าราชการและประชาชนชาวอำเภอกำลือ และที่อื่นเข้ามาสมทบด้วย โดยการนำของนายไพบูลย์ จินดารัตน์ นายอำเภอกำลือและนายเขียน ขะพินิจ ปลัดอำเภอ เมื่อกองผ้าป่ามาสู่สำนักสงฆ์วัดลาดปูทรงธรรมแล้ว ได้มี พ.ท.ดำรงค์ คุ่มแสง ผู้บังคับการศูนย์เฝ้าตรวจชายแดน๑๐๑ (ศ.ฝ.ด.๑๐๑) ประจำอำเภอกำลือรวมทั้งบริวารนำปัจจัยเข้ามาสมทบอีกด้วย ครั้นทอดถวายผ้าป่าสามัคคีเสร็จแล้วรวบรวมปัจจัยสร้างพระธาตุสัจจะ (นายวรฉัตร หอมวุฒิวงศ์) ซึ่งเดิมเป็นข้าราชการไฟฟ้าฝ่ายผลิตประจำเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุขลรัตน์

^{๒๖} สัมภาษณ์ นายถิ่น แสงโสดา, ประธานกรรมการสร้างพระธาตุสัจจะ, ตำบลท่าลี่ อำเภอกำลือ จังหวัดเลย, ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๘.

จังหวัดขอนแก่น ได้เมตตาช่วยติดตั้งสายไฟในส่วนที่สำคัญและจำเป็นของวัดตลอดถึงบริเวณรอบองค์พระธาตุสัจจะ^{๒๗}

การได้พระประธานตลอดพระไตรปิฎก และในวันปิยมหาราช ที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้มีกองมหากฐินของชาวกรุงเทพมหานคร สมทบด้วยชาวจังหวัดเลย และชาวจังหวัดพิษณุโลก-อยุธยา มาทอดถวายโดยมีนายสุพจน์ ไบมงคล พร้อมด้วยบริวารเป็นเจ้าของผ้ากฐิน การทอดถวายสำเร็จลงแล้วได้นำปัจจัยสมทบทุนสร้างพระธาตุสัจจะลาดปู

อนึ่ง ขบวนผ้ากฐินนี้ คุณนายสำเนียง บัณฑิตวัน ซึ่งเป็นตัวแทนของนายประเทือง กิริติบุตร อธิบดีกรมอัยการและรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย พร้อมด้วยคณะผู้ได้รับมอบฉันทะให้นำวัตถุมงคลต่างๆ มาถวายแด่สำนักสงฆ์ลาดปูทรงธรรมเพื่อจะได้อัญเชิญเข้าบรรจุไว้ในองค์พระธาตุสัจจะลาดปู ดังปณิธานที่ตั้งไว้ดีแล้วนั้นก็ได้ประกาศการถวายแด่พระสงฆ์ เพื่อผลให้หมู่มหาชนและเทวดาได้อนุโมทนาสาธุการร่วมกันในอันดับต่อมาดังมีรายการต่อไปนี้

๑. พระพุทธรชินราชจำลอง (องค์พระประธาน) หน้าตักกว้าง ๓๘ นิ้ว พร้อมด้วยพระอัครสาวกซ้ายขวา ทำนั้งคุกเข่าประนมมือ รวม ๒ รูป และกระถางรูป ๑ อัน เชิงเทียนรูปเรือหงส์ ๒ อัน สำหรับประดิษฐานไว้บนพระท่านในมณฑปอันเป็นส่วนล่างสุดของพระธาตุสัจจะ

๒. พระพุทธรชินราชจำลอง (องค์เล็ก) หน้าตักกว้าง ๑๒ นิ้ว (จารึกชื่อนายประเทือง กิริติบุตร ไว้ในแท่น) พร้อมด้วยโต๊ะบูชาหมู่ ๗ จำนวน ๑ ชุด แจกกัน ๑ คู่ สำหรับประดิษฐานไว้ในหอพระไตรปิฎกอันเป็นชั้นที่ ๒ ต่อจากมณฑปขึ้นไป

๓. ตูพระไตรปิฎก ๒ ตู จารึกชื่อนางสำเนียง บัณฑิตวัน ๑ ตู และนางเพ็ญพรรณ สุนทรเกตุ ๑ ตู พร้อมด้วยพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ๑ ชุด มี ๔๕ เล่ม และภาษาไทยล้วน ๑ ชุด มี ๔๕ เล่ม การถวายปัจจัยส่วนใหญ่ของคณะทอดกฐิน และการถวายวัตถุมงคลต่างๆ พร้อมด้วยคณะในคราวนี้ทำให้มหาชนผู้ทราบข่าวและเป็นประจักษ์พยานในมหากุศลครั้งนี้^{๒๘}

เนื่องจากท่านพระครูสันตคณาณการ เจ้าคณะอำเภอท่ง ซึ่งเป็นผู้อุปถัมภ์พระธาตุสัจจะนี้ได้มรณภาพลง เมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๒ และทางหน่วยเหนือได้ส่งท่านพระครูพิศาลสิกขกร มารักษาการเพื่อสืบต่อองค์อุปถัมภ์แทน ดังนั้น ในวันมาฆบูชาที่ ๒๘-๒๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๓ รวม ๓ วัน ๓ คืน ท่านได้นำพาประกอบพิธีขึ้นที่องค์พระธาตุสัจจะเป็นการฉลองพลางไว้หนึ่งครั้งก่อนเพราะจวนจะสำเร็จอยู่แล้ว ทั้งนี้เนื่องจากพระประธานและรอยพระพุทธรบาทจำลอง

^{๒๗} สัมภาษณ์ นายสุรชน เนรมิตพานิชย์, นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลท่าลี่ตำบลท่าลี่, อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๘.

^{๒๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓.

อันเป็นวัตถุประกอบพิธีบุญมาฆบูชาก็ได้บรรจุไว้ในมณฑป อันเป็นส่วนล่างสุดของพระธาตุสัจจะอยู่พร้อมบริบูรณ์^{๒๙}

วันที่ ๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๓ ได้มีกองผ้าป่าสามัคคีชาวกรุงเทพฯสมทบทุนด้วยชาวจังหวัดเลย โดยการนำของ พ.ต.อ.กฤษ สังขทรัพย์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และผู้ว่าราชการจังหวัดเลย นายพิชิต ลักษณะสมพงษ์ นายวัชรินทร์ เกตะวันดี ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ผ้าป่าสามัคคีกองนี้น้อมมาสมทบทุนสร้างพระธาตุสัจจะลาดปู่ อันสมมติแล้วว่าเป็นหลักรวมใจของพุทธบริษัทที่จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ นับว่าเป็นนิมิตมงคลแห่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อย่างแท้จริง^{๓๐} เป็นการเสริมสร้างองค์พระธาตุสัจจะ อันเป็นหลักชัยชนะที่สมาชิกร่วมชาติทุกคนกำลังไขว่คว้าและแสวงหาอยู่นั้น คือความสำเร็จของการสร้างองค์พระธาตุสัจจะนั่นเอง

วันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๓ คณะกรรมการก่อสร้างได้ทำสัญญามอบให้นายหนู จันทร จงหาญ ดำเนินการสร้างบันไดนาคขึ้นสู่กำแพงแก้ว ซึ่งเป็นทางเข้าออกของพระธาตุสัจจะ ต่อจากนั้นก็ได้เตรียมการซ่อมแซมสิ่งบกพร่อง เพื่อเตรียมความพร้อมในการฉลองสมโภชต่อไป^{๓๑}

สรุปการสร้างพระธาตุสัจจะลาดปู่ เป็นการแก้อาถรรพณ์โดยการต่อดวงชะตาพระธาตุพนมที่หักโค่นลงให้เกิดเป็นพระธาตุสัจจะลาดปู่ขึ้นแทน เป็นการสร้างปูชนียสถานอันล้ำค่าไว้เป็นมรดกแก่บุตรหลานสืบไปในอนาคต และเป็นการตั้งสัจจาธิฐานบารมีของผู้สร้าง โดยเป็นการเสี่ยงสัจจาธิฐานด้วยการปลุกต้นศรีมหาโพธิ์ให้มีความเจริญงอกงาม จึงมีผลเหมือนกับการเกิดของพระธาตุองค์ใหม่ที่เป็นเงาของพระธาตุพนมจำลอง ได้ชื่อว่า พระธาตุสัจจะ ด้วยเหตุผลที่ได้เสี่ยงสัจจาธิฐานเป็นการทำให้ความจริงปรากฏ ด้วยเหตุผลที่พระธาตุพนมเป็นเงาของสัจธรรม ตลอดถึงการสร้างดอกบัวบานรอบองค์พระธาตุสัจจะตามต้องการ

๓.๓ ประเพณีเกี่ยวกับการบูชาองค์พระธาตุสัจจะ

จังหวัดเลยเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีพระพุทธศาสนาเป็นแบบแผนในดำเนินวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน จะเห็นได้จากการมีองค์พระธาตุและพระพุทธรูปที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือมากมาย ไม่ว่าจะเป็นพระธาตุอุโมงค์ พระธาตุเม่นาวเตี๋ย เป็นต้น สำหรับองค์พระธาตุสัจจะ มี

^{๒๙} เรื่องเดียวกัน หน้า ๑๒.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นายสุรชน เนรมิตพานิชย์, นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลท่าลี่ตำบลท่าลี่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๘.

^{๓๑} สัมภาษณ์ นายถิน แสงโสดา, ประธานกรรมการสร้างพระธาตุสัจจะ, ตำบลท่าลี่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๘.

ความสำคัญและเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนจังหวัดเลยเป็นอย่างมากตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้ประชาชนชาวจังหวัดเลย มีการดำเนินวิถีชีวิตความเป็นอยู่และความผูกพันกับพระพุทธศาสนา การดำเนินวิถีชีวิต จักเกี่ยวเนื่องกับการทำบุญตลอดเวลา เป็นเหตุให้ประชาชนชาวอำเภอด่านซ้าย มีความร่มเย็นเป็นสุขเจริญรุ่งเรืองสืบไป

พระธาตุสัจจะถูกสร้างขึ้นเพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ต่อมาคณะสงฆ์และประชาชนชาวอำเภอด่านซ้าย การบริหารดูแลพระธาตุสัจจะในปัจจุบัน เป็นความร่วมมือของประชาชนชาวอำเภอด่านซ้าย^{๓๒} พระธาตุสัจจะนั้น เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของประชาชนทั้งหลาย มีการประกอบกิจกรรมต่างๆ เพื่อทำการบูชาองค์พระธาตุ ทำเป็นประจำทุกปี เป็นเหตุให้พิธีกรรมต่าง ๆ นั้น กลายเป็นประเพณีที่ประชาชนชาวอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลยได้ปฏิบัติต่อพระธาตุสัจจะ ซึ่งประเพณีและพิธีกรรมที่ประกอบไปด้วยพิธีต่างๆ^{๓๓} มีรายละเอียดดังนี้

๓.๓.๑ ประเพณีการสรงน้ำพระธาตุสัจจะ

พิธีกรรมการสรงน้ำพระบรมสารีริกธาตุในองค์พระธาตุสัจจะ ประชาชนชาวอำเภอด่านซ้ายที่มีความเชื่อดั้งเดิมมาตั้งแต่ที่มีการสร้างองค์พระธาตุ และได้นำเอาพระสารีริกธาตุมาบรรจุไว้ในองค์พระธาตุสัจจะ ชาวอำเภอด่านซ้ายได้ประเพณีปฏิบัติกันมาเป็นประจำทุกปีเปรียบเสมือนการได้สรงน้ำพระพุทธเจ้าหรือพระอรหันต์ทั้งหลาย และเป็นการขอขมาโทษต่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้กระทำหรือล่วงเกินทั้งทางกายกรรม วาจากรรม และมโนกรรม โดยทั่วไปประชาชนชาวอำเภอด่านซ้ายและผู้ที่มาแสวงบุญจากที่ต่างๆ จะกระทำในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาหรือวันงานเทศกาลประจำปี เช่น เทศกาลสงกรานต์ เป็นต้น ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นก็มีวิธีปฏิบัติในการสรงน้ำที่แตกต่างกันไปแล้วแต่ความเชื่อและความศรัทธาของท้องถิ่นหรือแล้วแต่บุคคล ประชาชนชาวอำเภอด่านซ้ายได้ประกอบพิธีกรรมนี้ด้วยเช่นกัน เพราะมีความเชื่อว่าการสรงน้ำองค์พระธาตุสัจจะ คือการได้สรงน้ำพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้านั่นเอง

การสรงน้ำพระธาตุ ในแต่ละครั้งนั้นน้ำที่นำมาใช้ในการสรงพระบรมสารีริกธาตุและพระธาตุสัจจะนั้นต้องเป็นน้ำที่สะอาด เป็นน้ำหอมที่ประชาชนได้เตรียมมา และจะสรงน้ำได้ต้องพิธีบวงสรวงและอัญเชิญมาประดิษฐานในบริเวณลานหน้าองค์พระธาตุสัจจะแล้วเท่านั้น หลังจากพิธีประธานในพิธี เช่นนายอำเภอด่านซ้าย หรือเจ้าอาวาสวัดลาดปู่ทรงธรรม เป็นผู้ทำพิธีทำบวงสรวงและอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุลงมาประดิษฐานในบริเวณลานหน้าองค์พระธาตุสัจจะ ตั้งวางพระบรม

^{๓๒} ประยูร พรหมสุทธิ, ประวัติการสร้างพระธาตุสัจจะ (วัดลาดปู่ทรงธรรม) พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๓๙. หน้า ๘.

^{๓๓} สัมภาษณ์ นายโสภณ อุ่นวงศ์, รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลท่าลี่, ตำบลท่าลี่ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย, ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๘.

สารีริกธาตุและพระธาตุนั้นควรตั้งไว้ในที่เหมาะสม ควรจะตั้งไว้สูงกว่าพระพุทธรูป จากนั้นจะต้องให้ประธานในพิธีได้กระทำการสงฆ์พระบรมสารีริกธาตุ และพระธาตุสัจจะองค์จำลองเป็นคนแรก เมื่อเสร็จแล้ว น้ำที่ผ่านการสงฆ์องค์พระธาตุสัจจะ นิยมนำมาประพรมตามร่างกายเพื่อเป็นสิริมงคลให้กับตัวเอง เสมือนหนึ่งเป็นน้ำพระพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์ ชาวบ้านก็จะนำขวด ขัน หรือภาชนะอื่นๆ เพื่อมารองน้ำที่สงฆ์จากพระธาตุเพื่อนำกลับไปบ้าน เอาไปใส่ตุ่มอาบน้ำบ้าง หรือดื่มกินบ้าง เพราะมีความเชื่อว่าเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ เมื่อได้อาบหรือดื่มกินจะทำให้ไม่มีโรค ไม่มีภัย หายทุกขโรค โรคภัยและอันตรายทั้งปวงจะไม่มากล้ากลาย มีแต่ความสุขความเจริญยิ่งๆ ขึ้นไป^{๓๔}

จากการสัมภาษณ์ พระครูปริยัติเจติคุณ ในพิธีกรรมการสงฆ์พระธาตุสัจจะสรุปได้ว่าการสงฆ์พระธาตุสัจจะ ได้จัดขึ้นในช่วงของเดือนเมษายน ของทุกปีเพราะถือว่าองค์พระธาตุสัจจะเป็นพระธาตุที่สำคัญอย่างยิ่งของชาวอำเภอท่ง จังหวัดเลย และประชาชนที่เดินทางมานมัสการจากที่ต่างๆ เพื่อมาสรงน้ำพระธาตุที่เป็นที่ให้เคารพเลื่อมใสศรัทธา และในวันนี้ลูกหลานก็จะนำอัฐิของบรรพบุรุษมาสรงด้วย และยังเป็นการแสดงออกถึงความรัก ความกตัญญู ต่อบิดามารดา ซึ่งพิธีกรรมเช่นนี้ประชาชนชาวอำเภอท่งก็ได้ยึดถือและปฏิบัติกันมาเป็นประจำทุกปี

๓.๓.๒ ประเพณีการห่มผ้าพระธาตุ

พิธีกรรมเกี่ยวกับการเปลี่ยนผ้าห่มองค์พระธาตุสัจจะกระทำที่บริเวณลานขององค์พระธาตุ เป็นพิธีกรรมของชาวอำเภอท่ง จังหวัดเลย ได้จัดขึ้นในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ กระทำกันเป็นประจำทุกปีตั้งแต่ได้มีการสร้างพระธาตุสัจจะ ประชาชนร่วมกันถวายภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์และสามเณร หลังจากที่พระสงฆ์และสามเณรฉันภัตตาหารเพลแล้ว เวลา ๑๔.๓๙ น.ประชาชนชาวอำเภอท่งและผู้มีจิตศรัทธาเลื่อมใสในองค์พระธาตุร่วมกันจัดขบวนแห่ผ้าสีเหลืองผืนยาวสำหรับห่มองค์พระธาตุจัดเป็นขบวนเดินขึ้นทางบันไดพญานาค ทางด้านหน้าขององค์พระธาตุสัจจะ นำขบวนแห่ผ้ากระทำทักษิณรอบภายในองค์พระธาตุ ๓ รอบ เมื่อครบ ๓ รอบ ประธานในพิธีกล่าวนำถวายผ้าห่มองค์พระธาตุ ประชาชนที่ร่วมอยู่ในพิธีกล่าวตามอย่างสงบจากนั้นจะมีผู้นำผ้าขึ้นไปห่มองค์พระธาตุสัจจะโดยรอบเป็นเสร็จพิธี^{๓๕}

สรุป ประเพณีการห่มผ้าพระธาตุที่โบราณจารย์ได้กระทำเพื่อเป็นการยอมรับนับถือท่านที่มีพระคุณยิ่งในชีวิต ตั้งจิตอธิษฐานอันเชิญมาเพื่อบูชาพระพรหม เทวาอารักษ์ ขอให้ประสบ

^{๓๔} สัมภาษณ์, นายสุรชน เนรมิตพานิชย์, นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลท่ง อำเภอท่ง จังหวัดเลย, ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๘.

^{๓๕} สัมภาษณ์ นายสนธิ ศิริวงค์, ประธานสภาเทศบาลตำบลท่ง อำเภอท่ง จังหวัดเลย, ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๘.

ความสำเร็จตามสิ่งที่มุ่งหวัง การสงฆ์ การห่มผ้าพระธาตุ ในช่วงเดือนเมษายน งานเทศกาลประจำปี และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้ประชาชนได้แสดงออกถึงความเคารพ และเพื่อความเป็นสิริมงคล

๓.๔ ความสำคัญของพระธาตุสัจจะ

ความเชื่อแบบชาวบ้านของชาวพุทธในอดีตมีความเชื่ออย่างแนบแน่นในเรื่องบุญกุศลว่า เมื่อใครก็ตามเป็นผู้ทำบุญกุศลไว้มากเกิดมาแล้วก็จะได้เป็นมนุษย์ เป็นคนมีศรีสุข ร่ำรวย มีคนนับถือ มีความเจริญรุ่งเรือง เมื่อตายจากโลกนี้ไปก็ได้เสวยผลกุศลอยู่เมืองสวรรค์ แต่ถ้าหากทำความชั่วไว้มากเมื่อตายจากโลกนี้ไปก็ได้ไปเกิดเมืองนรกอบายภูมิ ชาวบ้านเชื่อว่าเมื่อได้กระทำความบุญแล้วมันมีความสุขสบายใจ อิ่มเอิบใจ การทำบุญแต่ละครั้งก็ต้องทำบุญกับพระสงฆ์ จึงจะถือว่าได้บุญอย่างสมบูรณ์ เช่น การทำบุญตักบาตรในเวลาเช้า การได้ถวายภัตตาหารในเวลาเพล การได้สวดมนต์เวลาไหว้พระก่อนนอน และการแผ่เมตตาให้สรรพสัตว์ผู้ตกทุกข์ได้ยาก ก็ถือว่าได้บุญได้กุศลแล้ว

จะเห็นได้ว่าความเชื่อของชาวพุทธอำเภอท่งที่มีต่อพระธาตุสัจจะนั้น มีความเชื่อในเรื่องการทำบุญ ในบุญกิริยาวัตถุ ๓ ในงานนมัสการพระธาตุสัจจะ จึงมีการจัดกิจกรรมการให้ทาน การรักษาศีลและการบำเพ็ญภาวนา เพื่อเป็นการแสดงออกถึงความสำคัญต่อองค์พระธาตุเป็นอย่างมาก เพราะเป็นเสมือนตัวแทนของพุทธองค์ การได้กระทำสักการบูชาพระธาตุสัจจะ จึงเหมือนได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าสารีริกธาตุ พระอรหันตธาตุ คือ การได้ระลึกถึงพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ อันจะน้อมนำจิตใจของผู้ที่ระลึกถึงนั้นให้มั่นคงในการทำความดี เพื่อถวายให้เป็นพุทธบูชาที่ว่า “ผู้ใดแลจะเป็นภิกษุ ภิกษุณี อุบาสกและอุบาสิกา ถือว่าเป็นผู้ที่ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตามอยู่ผู้นั้นย่อมเชื่อว่าสักการะ เคารพนับถือ บูชาตถาคตด้วยการบูชาอย่างยอด”^{๓๖} จะเห็นได้ว่า พระองค์ทรงยกย่องการบูชาพระองค์ด้วยการประพฤติ ปฏิบัติชอบ ดำรงตนอยู่ในธรรมเป็นการบูชาอย่างยอด เหนือกว่าการบูชาด้วยอามิสใดๆ ทั้งปวง องค์พระธาตุสัจจะ จึงมีความสำคัญต่อการดำรงวิถีชีวิตของประชาชนชาวอำเภอท่ง^{๓๗} ดังนี้

๑. ด้านสังคม เช่น พระบรมสารีริกธาตุเป็นเครื่องแสดงถึงพระธรรมของพุทธองค์การบูชาพระบรมสารีริกธาตุจึงเป็นการระลึกถึงพระพุทธคุณ พระธรรมคุณอันจะเป็นเครื่องให้ผู้คนในสังคมตั้งอยู่ในความดี และพระธาตุสัจจะวัดลาดปู่ทรงธรรม เป็นหลักให้ประชาชนชาวอำเภอท่งได้ยึดถือ

^{๓๖} ญาณภัทร จันทวิช, พระบรมสารีริกธาตุ, (กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร, ๒๕๓๙).

^{๓๗} สัมภาษณ์ นายโสภณ อุ่นวงศ์, รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลท่ง, ตำบลท่ง อำเภอท่ง จังหวัดเลย, ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๘.

และเหนี่ยวนำด้านจิตใจของประชาชนที่หลากหลายวัฒนธรรมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน^{๓๘} ในกระบวนการพิธีกรรมงานนมัสการพระธาตุสัจจะจะเป็นการประสานร่วมมือกันของคนในสังคมเป็นกลุ่มเป็นก้อนเป็นการรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาทำให้สังคมมีความรู้สึกถึงความเป็นพวกพ้องเป็นหมู่เหล่าและร่วมกันรักษาพื้นที่ธรรมทางพระพุทธศาสนาไว้เป็นมรดกของคนในสังคมให้ยาวนานที่สุดเป็นขบวนการของประชาสังคมเชิงพุทธที่มีส่วนดีมากกว่าส่วนเสียซึ่งก่อให้เกิดผลดีทางด้านสังคม^{๓๙} ดังนี้

๑) ด้านความสามัคคี งานนมัสการพระธาตุสัจจะจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์สามัคคีของคนในท้องถิ่นอันเกิดจากความศรัทธา ในองค์พระธาตุที่หลอมรวมคนในท้องถิ่นให้เคารพนับถือสักการะ เพื่อให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สถิตอยู่ในองค์พระธาตุให้ความคุ้มครอง

๒) ด้านเศรษฐกิจ พระธาตุสัจจะจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อีกแห่งหนึ่งที่ควรค่าแก่การศึกษาเป็นอย่างยิ่ง มีผู้คนจากต่างถิ่นเดินทางมาเคารพสักการะพระธาตุเป็นจำนวนมากสร้างรายได้และระบบเศรษฐกิจให้กับชุมชน ได้เป็นอย่างดี

๓) ด้านประเพณีและวัฒนธรรม พระธาตุสัจจะ เป็นพุทธสถานศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวพุทธได้ให้ความเคารพสักการบูชาอย่างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวจังหวัดเลยยึดถือว่า พระธาตุสัจจะเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตที่ผูกพันกันมายาวนาน ในช่วงเดือนมาฆะทุกปี ชาวอำเภอท่าลี่และจังหวัดเลย จะมีการจัดงานนมัสการพระธาตุสัจจะ เพื่อให้ประชาชนได้สักการบูชา และบวงสรวง พระบรมสารีริกธาตุ ซึ่งการจัดงานนมัสการพระธาตุสัจจะในแต่ละปีถือว่าเป็นงานใหญ่ที่ประชาชนเข้าร่วมงานทั่วทุกสารทิศ

๒. ด้านศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย

๑.) การดำรงอยู่ของพระธาตุสัจจะขึ้นอยู่กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่บรรจุไว้ภายในการบรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้ภายใน จึงเป็นการนำชีวิตมาสู่อิฐ หิน ปูน ทรายหรือวัสดุก่อสร้างองค์พระธาตุสัจจะขึ้นนั้นพระธาตุสัจจะเหมือนกับสิ่งมีชีวิต ช่างไทยผู้สร้างสรรค์ศิลปกรรมอันเกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนาจึงทุ่มเทแรงกาย และจิตใจสร้างสรรค์พุทธศิลป์อันวิจิตรบรรจงและสวยงาม

๒.) พระธาตุสัจจะได้สร้างขึ้นในเขตอำเภอท่าลี่พร้อมกับพระธาตุอุโมงค์ พระธาตุมะนาวเดี่ยว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

^{๓๘} สัมภาษณ์ พระครูประสิทธิ์วิธาน, เจ้าคณะอำเภอท่าลี่, วัดโพธิ์ท่าลี่ บ้านปากยาง อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๘.

^{๓๙} สัมภาษณ์ นายสกลิต วงษ์ลา, รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลท่าลี่, ตำบลท่าลี่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๘.

๓.) องค์พระธาตุสัจจะจะเป็นพระมหาสฤปเจดีย์ที่สำคัญยิ่งทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย แสดงให้เห็นถึงการเผยแผ่และความตั้งมั่นในพระพุทธศาสนาในอำเภอท่าลี่แห่งนี้

๔.) ในสมัยโบราณบรรดาประชาชนในอำเภอท่าลี่และชาวพุทธในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีความเชื่อถือสืบต่อกันมาว่า ถ้าใครมีโอกาสกราบไหว้พระธาตุสัจจะอันศักดิ์สิทธิ์ ทำบุญกุศล ถวายเครื่องสักการบูชา สวดมนต์และเจริญเมตตา ภาวนา จิตใจจะสงบ

๕.) องค์พระธาตุสัจจะ เป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชนทั้งประเทศโดยเฉพาะประชาชนอำเภอท่าลี่ องค์พระธาตุสัจจะนั้นถือเป็นศูนย์รวมกิจกรรมทุกชนิดของทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ศาสนา การศึกษา และพาณิชยกรรม ก็ล้วนถือเอาองค์พระธาตุสัจจะเป็นศูนย์กลางทั้งสิ้น^{๔๐}

ดังนั้น พระธาตุสัจจะจึงถือว่ามีบทบาทที่สำคัญต่อประชาชนที่อยู่อาศัยในอำเภอท่าลี่ทั้งในด้านการประพฤติปฏิบัติตามหลักประเพณีต่างๆ โดยยึดองค์พระธาตุเป็นจุดศูนย์กลาง เช่น ประเพณีบวงสรวง การบูชาพระธาตุ จัดขึ้นในวันเพ็ญเดือน ๓ การสรงน้ำพระธาตุในวันสงกรานต์ พิธีการเวียนเทียนรอบองค์พระธาตุเป็นต้น ยึดองค์พระธาตุเป็นสำคัญเมื่อเป็นเช่นนี้จึงเห็นถึงความสำคัญขององค์พระธาตุสัจจะได้ ดังนี้

๑. เป็นหลักในการดำเนินชีวิต ประชาชนอำเภอท่าลี่ได้ยึดองค์พระธาตุนี้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เพราะเชื่อว่าพระพุทธรูป พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณนั้นได้รวมอยู่ในองค์พระธาตุสัจจะ ถ้าผู้ใดได้มากราบไหว้และสักการบูชาอยู่เป็นประจำจักทำให้ชีวิตมีความเจริญรุ่งเรือง รวมถึงเป็นกำลังใจในการดำเนินชีวิต เมื่อจิตคิดในสิ่งที่ไม่ดีองค์พระธาตุสัจจะนี้จะจักเป็นเครื่องเตือนจิตใจของผู้นั้นให้ละในสิ่งที่ไม่ดี

๒. เป็นหลักความประพฤติดีงาม หมายความว่า องค์พระธาตุสัจจะจะเป็นเครื่องวัดคุณธรรมจริยธรรมของผู้ที่หมั่นการกราบไหว้บูชา และประพฤติปฏิบัติตามเป็นนิตย เป็นแรงผลักดันในที่ตนเองเคารพศรัทธาองค์พระธาตุสัจจะ และไม่มี ความเคลือบแคลงสงสัยในพระพุทธรูป พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ โดยมีมุ่งปฏิบัติเพื่อการบรรลุคุณธรรมที่ตั้งไว้^{๔๑}

สรุป พระธาตุสัจจะ มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชาชน และเป็นเครื่องชี้แนะให้ผู้คนในสังคมตั้งอยู่ในความดีและเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนที่หลากหลายวัฒนธรรมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความรัก ความสามัคคี และประเพณีและวัฒนธรรม ใช้เป็นหลักความ

^{๔๐} สัมภาษณ์ นายถวิล คนฉลาด, อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนท่าลี่วิทยา, ตำบลท่าลี่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๘.

^{๔๑} สัมภาษณ์ พระครูปริยัติเจตียคุณ, เจ้าอาวาสวัดลาดปู่ทรงธรรม (พระธาตุสัจจะ), รองเจ้าคณะอำเภอท่าลี่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย, ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๘.

ประพฤติ ดิงาม การประสานร่วมมือกันของคนในสังคมมีความรู้สึกถึงความเป็นพวกพ้องเป็นหมู่เหล่าและร่วมกันรักษาพื้นที่ธรรมทางพระพุทธศาสนาไว้เป็นมรดกของคนในสังคมสืบไป

สรุป จากการศึกษาวิเคราะห์ในบทนี้ ทำให้ทราบความเป็นมาที่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัดลาดปู่ทรงธรรม การสร้างพระธาตุสัจจะ ประเพณีเกี่ยวกับการบูชาพระธาตุสัจจะและตลอดถึงความสำคัญของพระธาตุสัจจะ ของประชาชนชาวอำเภอท่งลี่ ดังนั้นจึงมีการสร้างพระสถูปเจดีย์ขึ้นตามสถานที่ต่างๆ ขึ้น ในภูมิภาคของไทยแต่ละท้องถิ่นพระสถูปเจดีย์ก็จะมีลักษณะการสร้างที่มีความแตกต่างกันออกไป เช่นอำเภอท่งลี่ก็จะมีพระธาตุสัจจะ ดังนี้

๑. พระธาตุพนมและพระธาตุสัจจะมีความสัมพันธ์กันในรูปแบบของสถาปัตยกรรม ที่มีลักษณะจำลองพระธาตุพนมมาเป็นรูปแบบในการสร้างองค์พระธาตุสัจจะ แบบล้านช้าง จำหลักลายวิจิตรงดงามทั้ง ๔ ด้าน เป็นรูปของกษัตริย์โบราณเกี่ยวพันด้วยรูปสัตว์ และนกกลายก้านขดลายในฝักกุดตรงกลาง ตัวระฆังเรียงรัดเป็นลักษณะขุดแก้ว ๔ เหลี่ยม มีโครงสร้างเหมือนองค์พระธาตุพนม

๒. การสร้างพระธาตุสัจจะลาดปู่ เป็นการแก้อาถรรพณ์โดยการต่อดวงชะตาพระธาตุพนมที่หักโค่นลงให้เกิดเป็นพระธาตุสัจจะลาดปู่ขึ้นแทน เป็นการสร้างบุญสถานอันล้ำค่าไว้เป็นมรดกแก่บุตรหลานสืบไปในอนาคต และเป็นการตั้งสัจจาธิฐานบารมีของผู้สร้าง พระธาตุองค์ใหม่ที่เป็นเงาของพระธาตุพนมจำลอง ได้ชื่อว่า พระธาตุสัจจะ

๓. ประเพณีการบูชาพระธาตุที่โบราณจารย์ได้กระทำเพื่อเป็นการยอมรับนับถือท่านที่มีพระคุณยิ่งในชีวิตร ตั้งจิตอธิษฐานอันเชิญมาเพื่อบูชาพระพรหม เทวาอารักษ์ ขอให้ประสบความสำเร็จตามสิ่งที่มุ่งหวัง การสร้งน้ำ การห่มผ้าพระธาตุ ในช่วงเดือนเมษายน งานเทศกาลประจำปี และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้ประชาชนได้แสดงออกถึงความเคารพ และเพื่อความเป็นสิริมงคล

๔. พระธาตุสัจจะ มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชาชน และเป็นเครื่องชี้นำให้ผู้คนในสังคมตั้งอยู่ในความดีและเป็นหลักเหนี่ยวจิตใจของประชาชนที่หลากหลายวัฒนธรรมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความรัก ความสามัคคี และประเพณีและวัฒนธรรม ใช้เป็นหลักความประพฤติ ดิงาม การประสานร่วมมือกันของคนในสังคมมีความรู้สึกถึงความเป็นพวกพ้องเป็นหมู่เหล่าและร่วมกันรักษาพื้นที่ธรรมทางพระพุทธศาสนาไว้เป็นมรดกของคนในสังคมสืบไป